

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

2023

Hana Bublánová

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav speciálněpedagogických studií

Bakalářská práce

Hana Bublánová

**Integrace dítěte s Downovým syndromem na druhém stupni
základní školy-případová studie**

2023

vedoucí práce: PaedDr. Pavlína Baslerová, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, s využitím pouze citovaných literárních pramenů, dalších informací a elektronických zdrojů.

V Tišnově dne 4. 12. 2023

Poděkování

Děkuji PaedDr. Pavlíně Baslerové, Ph.D. za odborné metodické vedení mé bakalářské práce, věcné připomínky, ochotu, čas a pomoc při realizaci. Také děkuji své rodině za podporu a motivaci během celého studia.

ANOTACE

Název práce:	Integrace dítěte s Downovým syndromem na druhém stupni základní školy-případová studie
Název v angličtině:	Integration of a child with Down syndrome at the second stage of primary school - a case study
Anotace práce:	Bakalářská práce „Integrace dítěte s Downovým syndromem na druhém stupni základní školy – případová studie“ pojednává o možnosti vzdělávání žákyně s Downovým syndromem na 2. stupni v běžné základní škole. Hlavním cílem práce je, zda je integrace dítěte s Downovým syndromem vhodná či nikoliv.
Klíčová slova:	Mentální postižení, Downův syndrom, integrace, inkluze, 2. stupeň základní školy, základní škola
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis "I Integration of a child with Down syndrome at the second stage of primary school - a case study" deals with the possibility of education of a pupil with Down syndrome at the second level in a mainstream primary school. The main aim of the thesis is whether the integration of a child with Down syndrome is appropriate or not.
Klíčová slova v angličtině:	Intellectual disability, Down syndrome, integration, inclusion, primary school, primary school

Obsah

Úvod	7
Teoretická část	9
1. Terminologická východiska	9
1.1 Mentální postižení a jeho vymezení	9
1.2 Příčiny mentálního postižení	10
1.3 Klasifikace mentálního postižení.....	11
1.4 Specifika dítěte s mentálním postižením	13
Vnímání	13
2. Downův syndrom	16
2.1 Downův syndrom	16
2.2 Charakteristické znaky Downova syndromu	16
2.3 Formy Downova syndromu	17
3. Možnosti vzdělávání osob s Downovým syndromem	18
3.1 Legislativní rámec	18
3.2 Integrace, inkluze.....	20
Praktická část.....	22
4. Metodologická východiska.....	22
4.1 Cíl práce a použité metody sběru dat.....	22
4.2 Charakteristika a popis místa šetření	24
4.3 Kazuistika žákyně.....	26
4.3.1 Rodinná a lékařská anamnéza.....	27
4.3.2 Vývoj žákyně s integrovaným vzděláváním v průběhu školní docházky na 2. stupni Základní školy v Nedvědici.....	29
4.4 Rozhovory s ředitelkou školy, třídní učitelkou (speciální pedagožkou) a asistentkou pedagoga.....	35
5. Závěry šetření	37
6. Závěr.....	42
Seznam literatury a dalších použitých zdrojů	43
Seznam použitých zkratk	46
Seznam příloh	47
Přílohy	48

Úvod

„Integrace není dobročinnost, je to právo lidí s mentálním postižením na normální život v normální společnosti.“

Deng Pufang

Mnozí si myslí, že práce s dětmi je takové „hraní si“. Není tomu tak. Za výsledkem stojí spousta námahy nejen učitele, ale hlavně žáků, kteří se edukačního procesu účastní.

Co se ale stane, když do běžné základní školy nastoupí žákyně s Downovým syndromem?

Tématem mé bakalářské práce je integrace dítěte s Downovým syndromem na druhém stupni běžné základní školy. A jelikož je všeobecně téma integrace postižených dětí velice ožehavé, rozhodla jsem se toto téma zpracovat. Motivací pro mě byl také mimo jiné fakt, že jsem s dívkou s Downovým syndromem pracovala několik let jako asistentka pedagoga.

Práce je členěna do několika navazujících kapitol. První kapitola bude zaměřena na terminologická východiska. Zaměřím se na vysvětlení pojmu mentální postižení, jeho klasifikace a specifika dítěte s daným druhem postižení.

Další kapitola se zabývá vysvětlením, co je Downův syndrom, jaké jsou jeho charakteristické znaky a formy.

Ve třetí kapitole se zaměřuji se na vzdělávání osob s mentálním postižením, zejména na jejich možnosti a legislativní rámec, který jim poskytuje podporu. V neposlední řadě jsem do této kapitoly zařadila i vysvětlení pojmu inkluze a integrace. Myslím si, že vysvětlení těchto pojmů je velice důležité.

V návaznosti na teoretickou část se bakalářská práce přesouvá do části praktické. Cílem praktické části bakalářské práce je na základě kvalitativního výzkumu poskytnout informace o integraci žákyně s Downovým syndromem na běžné základní škole. Zvolená technika bude případová studie a pozorování.

Případová studie bude popisovat vzdělávání žákyně s Downovým syndromem, která po ukončení prvního stupně na běžné základní škole, přestoupila na druhý stupeň běžné základní školy v místě svého bydliště.

Díky rozhovorům s ředitelkou školy, třídní učitelkou (která je zároveň speciální pedagožkou) a asistentkou pedagoga, jsem mohla popsat začlenění dívky do nového kolektivu a průběh jejího vzdělávání.

Cílem mé bakalářské práce je přiblížit koncept integrace žákyně s Downovým syndromem na běžné základní škole.

Teoretická část

1. Terminologická východiska

V rámci teoretické části se zaměřím na pojmy mentální postižení, jeho specifika, příčiny, klasifikaci a v neposlední řadě popíši komplexně Downův syndrom možnosti vzdělávání dětí s tímto postižením.

1.1 Mentální postižení a jeho vymezení

Není tomu tak dávno, kdy pojem mentální postižení (*mental disability*) nahradil výraz mentální retardace (*mental retardation*), který byl pro současnou společnost neúnosný. Často se stává, že jsou tato slova považována za synonyma.

Obecně platí, že pojem mentální postižení je širším termínem zahrnujícím různé typy mentálních poruch. Zatímco mentální retardace byl tradičním termínem pro označení intelektuálních postižení zejména v mírnější formě. Je důležité zmínit, že používání slov a termínů může být ovlivněno regionálními rozdíly a aktuálními směry v oblasti zdravotnictví a vzdělávání.

Mentálně postiženého člověka často společnost vnímá jako někoho komického, nebo naopak jako osobu vyvolávající soucit a lítost. Osoby s mentálním postižením (dříve s mentální retardací) to neměli v minulosti vůbec jednoduché. Přízviska jako úchyl, debil, imbecil, daun, kretén, blbeček, mongol... byla často používána ve společnosti k hanobení lidí s mentálním postižením. Pojem mentální postižení je v současné době široce využíván v pedagogice (především ve speciální pedagogice) a také v poradenství. (Valenta, Müller, 2013)

Valenta, Michalík a Lečbych definují mentální postižení ve své publikaci z roku 2018 „...jako vývojovou poruchu rozumových schopností demonstrující se především snížením kognitivních, řečových, pohybových a sociálních schopností s prenatální i časně postnatální etiologií, která oslabuje adaptační schopnosti jedince.“ (Valenta, Michalík, Lečbych a kol. 2018, str. 34)

Stejní autoři definují mentální postižení také jako pojem zahrnující kromě mentální retardace i hraniční pásmo kognitivně - sociální disability, které znevýhodňuje klienta

především při vzdělávání na běžném typu škol a vyžaduje vyrovnávací či podpůrná opatření edukativního, popř. psychosociálního charakteru. (Valenta, Michalík, Lečbych a kol., 2018)

1.2 Příčiny mentálního postižení

Každý, kdo má postižené dítě, ať už se postižení projeví při narození či později, touží znát příčinu této situace. Rodiče většinou žádají právě od lékaře vysvětlení celé nastalé situace, protože se snaží zabránit opakování postižení u dalších narozených dětí. Časté jsou otázky typu „Proč?“ a „Jak se to stalo?“. Bohužel není vždy možné najít jednoznačnou příčinu. A tento fakt může vést k frustraci rodičů. Ti se pak často pokoušejí hledat viníka, ve většině případů právě lékaře. (Švarcová, 2011)

Mentální postižení má různé příčiny, jedná o složitou kombinaci genetických, biologických, environmentálních a sociálních faktorů.

Mezi hlavní příčiny mentálního postižení patří:

- **endogenní**
 - vztahují se k vnitřním faktorům,
 - jsou zakódovány v genetických systémech pohlavních buněk, které se spojí při vzniku nového jedince.
- **exogenní (tzv. vnější)**
 - tyto faktory mohou působit od počátku těhotenství až do raného dětství, během gravidity, porodu a v období po narození,
 - mohou to být příčinou poškození mozku plodu nebo dítěte, ale nemusí být vždy bezprostřední.

(Švarcová, 2011)

Příčiny mentálního postižení lze rozdělit podle časového hlediska na tři základní skupiny:

- prenatalní (vznikají před porodem),
- perinatální (vznikají během porodu a krátce po narození),
- postnatální (vznikají během života).

(Valenta a kol. 2014)

Je důležité zdůraznit, že výzkum příčin mentálního postižení stále pokračuje a neblíží se ke svému definitivnímu konci.

1.3 Klasifikace mentálního postižení

Mentální postižení je vyznačeno omezenými intelektuálními schopnostmi jedince, což je jedním z jeho hlavních znaků.

Nejznámějším a nejčastěji používaným měřítkem inteligence je inteligenční kvocient, který zavedl W. Stern. Tento kvocient vyjadřuje vztah mezi dosaženým výkonem v úlohách odpovídajících určitému vývojovému stupni (mentálnímu věku) a chronologickým věkem jedince. Stanovení tohoto inteligenčního kvocientu je důležité z hlediska toho, že poskytuje informace o celkové úrovni jedince. (Švarcová, 2011)

Mentální postižení je charakterizováno výrazně sníženou úrovní inteligence. V současné době se při klasifikaci nemocí v České republice používá 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN-10) platná od roku 1993 (mezinárodní označení ICD-10). Současně s touto klasifikací je již v platnosti nová mezinárodní klasifikace nemocí MKN-11 (mezinárodní označení ICD-11), která v současné době ovšem není k dispozici v českém jazyce.

Klasifikace podle MKN-10:

- **F70 – lehká mentální retardace**
 - IQ 50 – 69, odpovídá mentálnímu věku až 12 let u dospělého jedince
 - obtíže při školní výuce
 - dospělí jedinci jsou schopni pracovat a přispívají k životu společnosti
- **F71 – střední mentální retardace**
 - IQ 35 – 49, odpovídá mentálnímu věku 6 až 9 let u dospělého jedince
 - dospělí jedinci k práci budou potřebovat různý stupeň podpory a k činnosti ve společnosti
 - psychomotorický vývoj je v raném věku velmi opožděn, jemná motorika zpomalena
- **F72 – těžká mentální retardace**
 - IQ 20 – 34, odpovídá mentálnímu věku 3 až 6 let u dospělého jedince
 - jedinec potřebuje trvalou podporu
- **F73 – hluboká mentální retardace**

- IQ nejvýše 20, odpovídá mentálnímu věku pod 3 roky u dospělého jedince
- jedinec je nesamostatný, potřebuje pomoc při pohybu, komunikaci, hygienické péči a samoobsluze
- **F78 – jiná mentální retardace**
 - zahrnuje všechny ostatní formy mentálního postižení, které nelze zařadit do jedné z předchozích kategorií
- **F79 – neurčená mentální retardace**
 - je diagnóza, která se používá v případech, kdy není možné určit hloubku postižení

MKN-10 rozlišuje rozsah chování v užití s položkami F70-F79, a to přidáním další číslice za tečku, která nám určuje stupeň postižení:

- .0 – žádná nebo minimální porucha chování
- .1 – výrazná porucha chování vyžadující pozornost nebo léčbu
- .8 – jiné poruchy chování
- .9 – bez zmínky o poruchách v chování

(ÚZIS ČR, 2021)

Na uvedené klasifikace nezávisle navazují terminologie, které se odvíjí od toho, jaké chování nacházíme u jedince majícího mentální postižení:

- typ eretický (hyperaktivní, verzatilní, neklidný)
- typ apatický (netečný, zpomalený)

Mezi těmito typy existuje typ nevyhraněný – procesy vzruchu a útlumu jsou poměrně vyvážené, či jeden z nich převažuje. (Kozáková, 2005)

Klasifikace podle MKN-11:

Od 1. ledna 2022 byla v naší zemi přijata nová klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů vydána Světovou zdravotnickou organizací (dále jen WHO), a která souzní s pátou revizí klasifikace dle Diagnostického a statistického manuálu duševních poruch (DSM-V). (Bazalová, 2023)

MKN-11 přináší několik významných technických a obsahových změn, včetně nového kódovacího schématu, nového datového modelu a možnosti kombinovat kódy pro dosažení

vyššího klinického detailu a komplexnosti kódovaných informací. MKN-11 se stále vyvíjí a je postupně přijímána zeměmi po celém světě. (ÚZIS ČR, 2023)

Oproti MKN 10 se v MKN 11 nevyskytuje termín mentální retardace. Tento termín byl nahrazen termínem „porucha intelektuálních schopností a vývojových poruch“. Tato kategorie je definována jako "stav, který se projevuje obtížemi v učení a běžných denních aktivitách, což je výsledkem omezení intelektu, sociálního a praktického fungování".

(ICD-11, 2021)

Jelikož v současné době (listopad 2023) není k dispozici oficiální český překlad aktualizovaných termínů podle MKN-11, budu je dočasně uvádět v anglickém jazyce.

Od roku 2022 se v šesti kategoriích používají aktualizované termíny podle MKN-11, a to následovně:

6A00.0	Disorder of intellectual development, mild
6A00.1	Disorder of intellectual development, moderate
6A00.2	Disorder of intellectual development, severe
6A00.3	Disorder of intellectual development, profound
6A00.4	Disorder of intellectual development, provisional
6A00.Z	Disorders of intellectual development, unspecified

((ICD-11, 2023)

1.4 Specifika dítěte s mentálním postižením

Vnímání

Mentální postižení má na průběh psychického vývoje jedince obrovský vliv. Opoždění a omezení schopností vnímání a poznávání se projevuje v mnoha oblastech. Dítě s mentálním postižením vnímá svět pomaleji a obtížně se orientuje v novém prostředí. Může také považovat různé předměty za stejné, i přestože se liší. Nemá zájem o jejich detaily a vlastnosti.

Nepostradatelnou roli v psychickém vývoji jedince má sluchové vnímání, které je důležité pro správný rozvoj řeči, vnímání času a prostoru. „*Diferenciační podmíněné spoje*

v oblasti sluchového analyzátoru se utvářejí pomalu, vedou k opožděnému vývoji řeči, což opět způsobuje opoždění psychického vývoje.“ (Pipeková 2006, str. 72)

Řeč

Opožděný vývoj řeči (vyslovování vět a slov) se u dětí s mentálním postižením vytváří později než u intaktních dětí. Dítě má oslabené sluchové vnímání, díky tomu dochází k nepřesnému rozlišování hlásek a také k nesprávné artikulaci. Slovní zásoba dětí s mentálním postižením je menší než u jejich vrstevníků, proto je důležité ji neustále rozvíjet a upevňovat. (Pipeková, 2006)

U dětí s mentálním postižením se nejčastěji setkáváme s poruchou řeči dyslálie. Děti často špatně vyslovují hlásky, zejména retoretné a retozubné - jako jsou P, F a V. Občas vynechávají hlásku na konci slov. To může být způsobeno jejich nižší schopností soustředění. Je důležité si uvědomit, že náprava vadné výslovnosti může u dětí s mentálním postižením trvat déle, protože potřebují více času na procvičení a automatizaci. (Vítková, 2004)

Častější organické změny na mluvních orgánech mohou mít negativní vliv na jejich řeč. Huhňavost je jednou z nejčastějších poruch řeči u těchto dětí. (Vítková, 2004)

Myšlení

Podle Pipekové se myšlení dětí s mentálním postižením: „...*utváří v podmínkách neplnohodnotného smyslového poznávání, nedostatečného rozvoje řeči a omezené praktické činnosti.*“ (Pipeková 2006, str. 73)

Děti s mentálním postižením mají menší slovní zásobu než jejich vrstevníci, mají omezenou schopnost zobecňovat, špatně si osvojují pravidla a obecné pojmy. V jejich myšlení najdeme určité zvláštnosti, např. neumějí v případě nutnosti použít naučené myšlenkové operace, mají výkyvy v pozornosti. (Pipeková 2006)

Myšlení často vykazuje stereotypní a rigidní charakter vázaný na určitý způsob myšlení, které vykazuje značnou nekritičnost. (Bendová, Zikl 2011)

Paměť

Osoby s mentálním postižením potřebují čas na zapamatování si určitých dovedností, protože jim učení nových dovedností jde pomalu. Často zapomínají, co se právě naučily, proto je klíčové neustále tyto dovednosti opakovat. Chápání a vybavení si určitých pojmů je pro ně náročné, a proto se při vzdělávání klade velký důraz na opakování, automatizaci a pevnému zakotvení naučeného. (Bendová, Zikl 2011)

Bendová a Zikl (2011) ve své knize uvádějí, že u dítěte s mentálním postižením se objevují problémy s tříděním paměťových stop, proto mají spíše mechanickou paměť (ne logickou), pro niž není třeba výrazné selekce paměťových stop, udrží se v ní paměťové stopy bez většího třídění bez ohledu na význam, obsah, důležitost, potřebnost uchovávaného.

Pozornost

Děti s mentálním postižením mají záměrnou (podmíněnou) pozornost, která je vázána na vůli jedince, omezenou na určitý rozsah, který je nestálý. Jejich schopnost věnovat se více činnostem současně je snížena až nemožná.

Charakteristickým rysem také je, že s nárůstem množství úkolů roste i počet chyb, které dělají. Po vykování úkolu vyžadujícího zvýšenou koncentraci, zažívají děti s mentálním postižením vysokou míru únavy. Tuto skutečnost je důležité zohlednit během jejich vzdělávání a poskytnout jim adekvátní čas a prostor k odpočinku. (Bendová, Zikl, 2011)

Emotivita

Děti s mentálním postižením často projevují netlumenou intenzitu svých emocí, jsou citově otevřené a jejich pocity nereagují adekvátně na vnější podněty, co se týče dynamiky a intenzity. S přibývajícím věkem jedinců pak bývá intenzita emocionálních reakcí nižší. (Bendová, Zikl, 2011)

2. Downův syndrom

Tato kapitola se věnuje Downovu syndromu. Popisuje jeho charakteristické znaky a formy.

2.1 Downův syndrom

Downův syndrom je genetická porucha způsobena přítomností jednoho navíc chromozomu 21. Poprvé byl popsán v roce 1866 anglickým pediatrem Johnem Downem, i když první zmínky o něm pocházejí již z 15. a 16. století. V roce 1959 francouzský lékař Jérôme Lejeune zjistil přítomnost jednoho chromozomu 21 navíc. (Kroupová a kol. 2016)

Děti s Downovým syndromem mohou být usměvaví, umínění, mohou mít rády hudbu nebo zpěv, jiné zase rádo maluje nebo tančí. Každá osoba, která má Downův syndrom je jedinečná osobnost.

Stane se, že uslyšíme o lidech s Downovým syndromem, že jsou mongoloidní. Toto označení je však považováno za hanlivé a nemělo by se používat. Toto označení podle Marka Selikowitze (2005) vzniklo proto, že lidé s Downovým syndromem se často svými rysy v obličeji podobají Asiatům.

2.2 Charakteristické znaky Downova syndromu

Fyzické rysy dětí s Downovým syndromem, stejně jako u všech ostatních dětí, jsou ovlivněny jejich genetickou výbavou. Děti s Downovým syndromem mají některé rysy, které se odlišují od jejich rodičů, sourozenců a i od ostatních lidí. Tyto rysy jsou způsobeny přítomností třetího chromozomu 21. (Selikowitz, 2005)

March of Dimes (2023) uvádí, že mezi charakteristické znaky Downova syndromu patří:

- **rysy obličeje:** zploštělý, kulatý obličej s plochým nosem, oči mandlového tvaru, zešikmené nahoru, malá ústa, jazyk, který může trčít z úst, drobné bílé skvrny na duhovce (barevné části) oka tzv. Brushfieldovi skvrny (Selikowitz, 2005),
- **jiné fyzikální vlastnosti:** krátký krk, malé ruce a nohy, včetně malých malíčkových prstů, které se někdy zakřivují směrem k palci, příčná rýha, přes střed dlaně (také nazývaná

palmární záhyb), malé uši, nízký svalový tonus (také nazývaný hypotonie) nebo uvolněné klouby, malá výška.

2.3 Formy Downova syndromu

Množství 21. chromozomu a způsob, jakým vzniká Downův syndrom, se může projevit třemi způsoby:

- trisomie 21. chromozomu,
- translokace,
- mozaicismus.

Trisomie 21. chromozomu

Trisomie 21 je nejběžnější formou Downova syndromu, která se vyskytuje u dětí narozených matkám bez ohledu na jejich věk. Je způsobena tím, že jeden z rodičů předá dítěti na místo jednoho chromozomu 21 dva tyto chromozomy. (Selikowitz, 2005)

Translokace

Downův syndrom může být způsoben také translokací, což je typ genetické chyby, při níž se chromozom 21 přemístí na jiný chromozom, obvykle na chromozom 14. Translokace se vyskytuje u přibližně 3 % případů Downova syndromu. I když je celkový počet chromozomů v buňkách normální, přítomnost extra kopie chromozomu 21 způsobuje charakteristické příznaky Downova syndromu. (National Down syndrome society, 2023)

Mozaicismus

Mozaikový Downův syndrom je forma, kdy jsou v některých buňkách těla přítomny tři kopie chromozomu 21, zatímco v jiných buňkách jsou přítomny pouze dvě. To znamená, že některé buňky těla mají normální počet chromozomů, zatímco jiné buňky mají tři kopie chromozomu 21 (Selikowitz, 2005).

3. Možnosti vzdělávání osob s Downovým syndromem

Výchova a vzdělávání mentálně postižených osob je proces, který by měl trvat po celý život, a to nejen v rodinách, ve kterých žijí, ale i ve vzdělávacích institucích a ústavních zařízeních sociální péče (Fischer, Škoda, 2008).

3.1 Legislativní rámec

Legislativní rámec pro vzdělávání lidí s mentálním postižením v České republice je založen na čtyřech základních dokumentech:

- Listině základních práv a svobod v čl. 33 je jasně dáno, že každý má právo na vzdělávání,
- zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon),
- vyhlášce č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných
- vyhlášce č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních.

(Šance dětem, 2023)

Školský zákon stanovuje, že každý občan České republiky nebo jiného státu Evropské unie má právo na vzdělání bez diskriminace, což znamená, že nezáleží na tom, zda je člověk občanem České republiky, občanem jiného státu Evropské unie, nebo nemá žádné státní občanství. Nezáleží na jeho národnosti, rase, pohlaví, náboženství nebo zdravotním stavu. Další zásada Školského zákona je, že každý má také právo na to, že budou zohledňovány jeho potřeby. Z této zásady plyne, že škola musí přizpůsobit vzdělávání potřebám každého žáka. Pokud má žák nějaké speciální vzdělávací potřeby, škola musí poskytnout potřebné podpůrné opatření. Zákon také ukládá, že s každým účastníkem vzdělávání by se mělo zacházet s úctou a respektem, aby se při svém vzdělávání cítil bezpečně a respektovaně.

(Školský zákon, 2023)

§16 školského zákona je důležitým ustanovením, které zaručuje právo na vzdělání pro všechny děti, žáky a studenty, včetně těch se speciálními vzdělávacími potřebami. Jasně stanovuje, že: „...*Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání*

svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. Podpůrnými opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta. Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením.“

Výše zmíněná podpůrná opatření se člení do pěti stupňů podle organizační, pedagogické a finanční náročnosti. Mohou zahrnovat např. poradenské činnosti školy a školského poradenského zařízení, úpravu obsahu, organizaci hodnocení a forem vzdělávání a školských služeb, využití asistenta pedagoga, tlumočnicka českého znakového jazyka.

§16 odst. 9 tohoto zákona popisuje zřizování škol, školních tříd, oddělení a studijní skupiny pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Podmínkou pro zařazení žáka do školy nebo třídy zřízené podle tohoto odstavce je písemná žádost zletilého žáka, studenta nebo zákonného zástupce dítěte či žáka, doporučení školského poradenského zařízení a soulad tohoto postupu se zájmem dítěte, žáka nebo studenta.

(Školský zákon, 2023)

Vyhláška 27/2016 Sb. upravuje vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami, a jejich vzdělávání které je uvedeno v §16. odst. 9 školského zákona a vzdělávání žáků nadaných.

(Vyhláška 27/2016 Sb.)

Vyhláška 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských služeb stanovuje podmínky pro poskytování poradenských služeb žákům, jejich zákonným zástupcům, pedagogickým pracovníkům a dalším pracovníkům škol a školských zařízení.

Hlavním cílem vyhlášky je zajistit dostupnost a kvalitu poradenských služeb pro všechny žáky bez ohledu na jejich vzdělávací potřeby. Vyhláška stanoví, že poradenské služby jsou poskytovány bezplatně a na žádost žáka, jeho zákonného zástupce, školy popř. školského zařízení.

(Vyhláška 72/2005 Sb.)

3.2 Integrace, inkluze

Lidé s mentálním postižením byli ještě nedávno často vystaveni diskriminaci a segregaci, což jim omezovalo přístup k vzdělání, zaměstnání a jiným sociálním příležitostem.

Snížená rozumová schopnost dětí může vést ostatní k názoru, že vzdělávání osob s mentálním postižením, je zbytečné. Není to ale pravda. I když je omezená schopnost učení jedním z hlavních znaků mentálního postižení, představuje učení zároveň i jedinou možnost, jak tyto jedince podpořit a rozvíjet. (Slowík, 2022)

V České republice se děti a žáci s mentálním postižením mohou vzdělávat v běžných školách, ale mají také možnost navštěvovat speciální třídy nebo školy. (Vítková, 2004)

Integrace

Integrace je proces, který umožňuje lidem s nějakým znevýhodněním nebo postižením plnohodnotně se zapojit do společnosti. (Bendová, Zíkl, 2011)

S ohledem na kontext můžeme například rozlišit integraci:

- sociální,
- školní a mimoškolní,
- rodinnou,
- pracovní.

(Kroupová a kol. 2016)

Pro mou práci je důležitá integrace školní.

Integrace je model vzdělávání, který vidí speciální edukaci jako součást všeobecné edukace. V praxi to znamená, že výchova a vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami by se mělo odehrávat v běžných školách, nikoli v oddělených zařízeních.

(Kroupová a kol. 2016)

Integrace může probíhat ve dvou formách:

- individuální – dítě s postižením navštěvuje běžnou třídu s podporou speciálního pedagoga nebo asistenta pedagoga,

- skupinová - děti s postižením navštěvují speciální třídu, která je součástí běžné školy. (Vítková, 2004)

Inkluze

Lidé s mentálním postižením byli ještě nedávno často vystaveni diskriminaci a segregaci, což jim omezovalo přístup k vzdělání, zaměstnání a jiným sociálním příležitostem.

Inkluze je proces, který se snaží, aby se všichni jedinci bez ohledu na jejich různorodost, mohli plně účastnit vzdělávání, kultury a společnosti a nebyli z těchto oblastí vyloučeni. (Kroupová a kol. 2016)

Inkluzivní vzdělávání je způsob vzdělávání, který vychází z principu, že všechny děti, bez ohledu na jejich schopnosti nebo potřeby, mají právo na kvalitní vzdělávání v běžných školách. V inkluzivní škole se všichni žáci vzdělávají společně, bez ohledu na jejich odlišnosti. Učitelé se snaží vyrovnávat tyto odlišnosti a speciální vzdělávací potřeby žáků pomocí různých opatření. (Inkluzivní škola.cz, 2021)

Mezi tato opatření patří například:

- diferencované výukové metody, které umožňují žákům s různými schopnostmi a potřebami učit se stejný obsah různými způsoby,
- asistenti pedagoga, kteří poskytují žákům individuální podporu,
- osobní asistence, která pomáhá žákům s pohybem, komunikací nebo jinými potřebami,
- upravování a redukce učiva, které je přizpůsobeno potřebám jednotlivých žáků.

(Inkluzivní škola.cz, 2021)

Barbora Bazalová ve své publikaci Psychopedie z roku 2023 uvádí: „*V případě středně těžkého mentálního postižení, konkrétně Downova syndromu, je naopak inkluze vhodnou volbou. Jedná se o děti, které potřebují kolem sebe zdravé sociální i řečové vzory...*“

Praktická část

4. Metodologická východiska

Metoda, kterou jsem zvolila pro praktickou část, je kazuistika neboli případová studie, která pomocí pozorování, analýzy dostupných dokumentů, rozhovorů a spolupráce s lidmi, kteří pracují v úzkém okruhu žákyně s Downovým syndromem, zkoumá vhodnost integrace ve vzdělávání žákyně v běžné základní škole.

4.1 Cíl práce a použité metody sběru dat

Výzkumná část bakalářské práce se zabývá zpracováním kazuistické studie žákyně s Downovým syndromem integrované do běžné základní školy. Hlavním cílem mé práce je pomocí kvalitativního výzkumu zjistit, zda je integrace do běžné základní školy pro žákyni s Downovým syndromem vhodná nebo naopak.

Dílčí cíle:

- prozkoumat a popsat prostředí školy, kde byla dívka s Downovým syndromem integrována,
- analyzovat dokumenty poskytnuté matkou a výchovným poradcem,
- zjistit náplň hodin integrované žákyně,
- zjistit názory pedagogických pracovníků na integraci.

V případové studii „... jde o detailní studium jednoho případu nebo několika málo případů.“ (Hendl 2005, str. 104). Případová studie je metoda výzkumu, která umožňuje získat hluboký vhled do jednoho nebo několika málo jedinců. Důkladným zkoumáním konkrétního případu lze lépe porozumět podobným případům. (Hendl, 2005)

Osobní případová studie je kvalitativní výzkumná metoda, která se zaměřuje na hloubkové zkoumání jednoho jedince v kontextu jeho života. Cílem je porozumět komplexitě jeho života a vztahům mezi jednotlivými aspekty. (Hendl, 2005)

Použité metody sběru dat:

- pozorování žákyně ve vyučovacích hodinách,
- pozorování spolupráce s asistentkou pedagoga, učiteli, spolužáky,

- analýza dostupných dokumentů od zákonného zástupce žákyně, výchovného poradce a speciálního pedagoga,
- polostrukturovaný rozhovor s ředitelkou školy, třídní učitelkou a asistentkou pedagoga.

„Všichni každodenně něco pozorujeme a vždy se pochopitelně musí jednat o to, co se vůbec pozorovat dá. Někdy při tom můžeme používat i různé pomůcky a přístroje popř. také výsledky svého pozorování zaznamenávat.“ (Reichel 2009, str. 94)

„Je zcela přirozené pozorovat různé projevy lidí. Rozhovory obsahují směs toho, co je, a toho, co si o tom respondent myslí. Pozorování naproti tomu představuje snahu zjistit, co se skutečně děje.“ ... „Pozorování nám také pomáhá doplnit naši zprávu o popis prostředí (např. vybavení školy, úřadu.)“ (Hendl 2005, str. 191)

Pozorování integrované žákyně probíhalo v dlouhodobém horizontu. Jako vědeckou techniku jsem si zvolila nezúčastněné pozorování, kdy žákům ve třídě nebylo známo, proč tam skutečně jsem. Tak jsem mohla vidět přirozený chod třídy, vztahy mezi spolužáky, chování, žáků, asistenta pedagoga i učitele k integrované žákyni. Při pozorování jsem používala mnou vytvořený záznamový arch (příloha č. 1), který mi později pomohl ke zpracování dat.

Dále jsem prováděla analýzu dostupných dokumentů. Dokumentaci jsem si mohla prohlédnout se svolením matky v souladu s obecným nařízením Úřadu pro ochranu osobních údajů (GDPR). Jednalo se o tyto dokumenty:

- lékařská dokumentace z ambulantních vyšetření,
- doporučení školského poradenského zařízení (SPC) pro vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole,
- individuální vzdělávací plány,
- učební plány,
- slovní hodnocení (za první i druhé pololetí),
- sešity a pracovní listy.

Polostrukturovaný rozhovor je typ rozhovoru, který má předem připravený plán nebo osnovu. Plán obsahuje otázky, které výzkumník musí určitě položit. Otázky jsou navrženy tak, aby pomohly výzkumníkovi identifikovat výzkumná témata. Odpovědi respondenta

mohou výzkumníkovi poskytnout další informace, které mohou pomoci rozšířit jeho původní záměr. (Mišovič, 2019)

Velkou výhodou polostrukturovaného rozhovoru je, že otázky nemusí být kladeny v pořadí, které jsme si určili, ale mohou se přeskakovat a výzkumník může klást i doplňující otázky. Důležité je, aby se respondent při rozhovoru cítil dobře. Můžeme tedy zvolit k rozhovoru místo, kde jim je příjemně a bezpečně (např. pracovna, kavárna).

4.2 Charakteristika a popis místa šetření

Pro praktickou část jsem zvolila kazuistiku dívky, která navštěvovala Základní školu v městysu Nedvědice. Základní a Mateřská škola Nedvědice se nachází v okrese Brno-venkov a jedná se o úplnou základní školu s jedenácti třídami. Škola se nachází v malebném prostředí na okraji městyse Nedvědice u rybníka. V blízkosti školy se nachází státní hrad Pernštejn, který podtrhuje vzhled krajiny.

První zmínky o škole v Nedvědici jsou z roku 1627. Jejím prvním učitelem byl Jakub Šolz. Ale nejednalo se o školu, která stojí na současném místě. Škola se nacházela na radnici, v jedné místnosti se zde žáci mohli vzdělávat.

Stavba školy tam, kde jí můžeme nalézt dnes, se datuje k roku 1901, kdy na její stavbu dohlížel předseda školní rady Jan Kutta. I v dnešní době můžeme prvky z této doby najít v nejstarším komplexu školní budovy. Jsou to především dřevěné vstupní dveře a mramorové schodiště, po kterém lze vystoupit do prvního patra budovy.

Další desetiletí, tedy v roce 1912 – 1913, se škola dočkala přístavby. Najednou se ze školy stává rozlehlý komplex s vlastní tělocvičnou a učebnou výtvarné výchovy. Od té doby se škola neustále vybavovala, zvelebovala a hlavně modernizovala.

Další přístavba poslední budovy proběhla roku 1982. Jednalo se o budovu, kde se nacházeli odborné učebny (přírodopisu, fyziky, chemie) a ředitelna se sborovnou, které jsou zde zachovány dodnes. (Vejrosta a kol., 2002)

V současné době navštěvuje školu asi 190 žáků. Ředitelkou školy je Mgr. Eva Šimečková.

Zaměřuje na kvalitní vzdělávání a rozvoj žáků. Kromě výuky běžných předmětů nabízí žákům také řadu kroužků a aktivit, které jim umožňují rozvíjet své zájmy a dovednosti. Škola je také zapojena do řady projektů, které podporují rozvoj žáků a školy jako celku. Mezi tyto projekty mimo jiné patří: například projekt Celé Česko čte dětem, projekt Férová škola nebo projekt Zdravá škola.

Škola v současné době disponuje třemi budovami označovanými jako budova A, B, C. V přízemí budovy A se nachází školní jídelna, cvičná kuchyně a prostory Základní umělecké školy. V prvním patře téže budovy probíhá výuka žáků prvního stupně. V budově B najdeme v přízemí tělocvičnu s rekonstruovanými šatnami a sociálním zázemím, modernizovanou počítačovou učebnu, kabinet školního speciálního pedagoga s relaxačním koutem a 2. oddělení školní družiny, kde probíhá výuka anglického jazyka pro žáky první a druhé třídy. V 1. patře této budovy najdeme učebnu výtvarné výchovy a část tříd pro žáky 2. stupně. Nachází se zde také kabinet českého a cizího jazyka.

Poslední budova je třípodlažní. V přízemí této budovy nalezneme 1. a 3. oddělení školní družiny a sklad pro školní družinu, výuku pěstitelských prací a plynovou kotelnu. V prvním podlaží se nachází šatny a úklidové místnosti. V druhém patře nalezneme školní poradenské pracoviště, ředitelnu, sborovnu, učebnu a kabinet fyziky a chemie a nově zrekonstruovanou školní knihovnu, kde probíhá výuka literatury na druhém stupni. Knihovna je přístupna pro všechny žáky po domluvě s paní učitelkou, která vyučuje český jazyk. Poslední patro této budovy tvoří sklad učebnic, druhá část tříd pro žáky druhého stupně, kabinet přírodopisu s přílehlou učebnou a učebna informatiky.

Na každém patře budovy jsou umístěny toalety pro dívky, chlapce a personál.

Škola žákům zapůjčuje učebnice a učební texty, podle kterých se vzdělávají po celý školní rok. Škola disponuje velkým množstvím pomůcek a učebnic pro žáky se speciálně vzdělávacími potřebami, tablety a interaktivními tabulemi.

Výuka žáků se speciálními potřebami se řídí podle doporučení speciálně-pedagogických center a pedagogicko-psychologických poraden. Pro některé žáky si učitelé vypracovávají plán pedagogické podpory a dle doporučení poraden individuální vzdělávací plány.

Venkovní areál školy tvoří školní dvůr s herními prvky, pískovištěm a lavičkami, školní zahrada pro výuku pěstitelských prací. Za školou se nachází sportovní hřiště. Sportovní část hřiště je rozdělena na dvě části – první je určena pro různé sportovní aktivity, jako je fotbal, basketbal, volejbal nebo tenis. Na hřišti je umělá tráva, která umožňuje hrát i v nepříznivém počasí. K dispozici je také branka na fotbal, koš na basketbal a síť na volejbal. Druhá část je v blízkosti hřiště s umělou trávou. To slouží ke hře např. malého fotbalu. Sportovní hřiště za školou je určeno nejen pro výuku tělesné výchovy, ale je volně přístupné všem.

V části školy u sportovního hřiště je zřízen bezbariérový vchod a rampa pro osoby s omezením hybnosti.

Výuka na této základní škole vychází z Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání a z něj vytvořeného Školního vzdělávacího programu Základní školy Nedvědice 2021 s názvem „Společně k cíli“. Výuku zajišťuje 19 vyučujících (18 plně kvalifikovaných, 1 dodělávající si magisterské vzdělání), 3 vychovatelky školní družiny a 8 asistentů pedagoga. Mezi další pracovníky školy patří 1 školní asistent, 1 účetní, 1 školník, 3 uklízečky a 5 kuchařek.

Základní škola je inkluzivní škola, která respektuje a podporuje individualitu všech žáků, včetně žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Proto spolupracuje se Speciálními pedagogickými centry nacházejícími se v Brně a Pedagogicko-psychologickými poradnami v Brně a v Bystřici nad Pernštejnem.

4.3 Kazuistika žákyně

Jméno: Štěpánka
Pohlaví: ženské
Narozena: 2005
Diagnóza: Morbus Down, v kombinaci se zdravotním znevýhodněním

Dívka, na kterou je zaměřena případová studie, se na Základní škole v Nedvědici vzdělávala od školního roku 2017/2018 do konce školního roku 2022/2023, kdy její školní docházka skončila jedenáctým rokem (na základě doporučení školního poradenského zařízení byl desátý rok rozdělen do dvou let). Celé výzkumné šetření probíhalo ve spolupráci matky (zákonného zástupce), třídní učitelky, učitelů, kteří Štěpánku vzdělávali, asistentky pedagoga

a speciálního pedagoga. Ředitelka školy, třídní učitelka (zároveň speciální pedagožka) a asistentka pedagoga mi poskytly řadu neformálních rozhovorů, při kterých jsme rozebíraly aktuální témata.

V souladu s obecným nařízením o ochraně osobních údajů (GDPR) budu dívku v textu nazývat jménem Štěpánka. Veškeré informace jsou zveřejněny se souhlasem zákonného zástupce (matky) dívky.

4.3.1 Rodinná a lékařská anamnéza

Dívka se narodila do úplné rodiny jako první plánované dítě, s porodní váhou 4085 g, obvodem hlavičky 34 cm a její délka byla 53 cm. Matce bylo v době porodu 28 let a v době těhotenství prodělala, jako každá rodička, všechna běžná vyšetření, která byla v pořádku a samozřejmě byl i prvotrimestrální screening, který neodhalil žádné možné genetické poruchy plodu.

Po třech dnech po porodu se rodiče nešetrným způsobem od lékařů dozvěděli, že má Štěpánka Downův syndrom. V porodnici jim bylo také doporučeno, dát ji do ústavní péče. To však razantně zavrhlí a rozhodli se za velké podpory svých rodičů svoji dceru vychovávat doma společně.

Z počátku byla dívka jako každé dítě v jejím věku. Její motorický vývoj se jevil téměř jako u ostatních dětí, jen s malým zpožděním. První náznaky slov se objevily v 16 měsících, první krůčky v měsíci patnáctém. Poté se začal vývoj zpomalovat a na další pokroky potřebovala Štěpánka více času. Již od malička byla dívka brána mezi své intaktní vrstevníky. Rodiče ji nechtěli vyčleňovat ze společnosti.

Když přišel čas nástupu do školky, rodiče se rozhodli pro Mateřskou školu v Doubravníku, která byla v blízkosti jejího bydliště. S podporou asistentky pedagoga trávila v mateřské škole 5 hodin denně. Asistentka pedagoga s dívkou v jejich sedmi letech pokračovala i na základní školu, kde byla vzdělávána formou individuální integrace s podporou asistenty pedagoga. Díky tomu, že se škola nacházela ve stejném městě, adaptovala se dívka v novém prostředí školy velice brzy. Přejít do nového prostředí byl pro ni snadný už jen díky tomu, že se se svými spolužáky znala z mateřské školy. Ti ji mezi sebe brali jako rovnocennou kamarádku.

V roce 2016, zemřel otec Štěpánky na selhání srdce a na následky požívání alkoholu. Proto se s matkou přestěhovaly do rodinného domu k babičce, kde žijí v současné době.

Na konci pátého ročníku v roce 2017 byla dívka vyšetřena ve speciálně pedagogickém centru, kde byly matce nastíněny další možnosti dívčina vzdělávání – ve škole, třídě či skupině zřízené pro žáky podle §16 odst. 9 Školského zákona nebo v běžné základní škole. Kvůli možnostem rodiny matka zvolila docházku do spádové základní školy v místě svého bydliště.

V novém školním roce tedy přestoupila na 2. stupeň základní školy v Nedvědicích, kde pro ni bylo všechno nové – prostředí, učitelé i spolužáci. Zde jí byla přidělena nová asistentka pedagoga.

Zpráva z komplexního vyšetření speciálně-pedagogického centra z roku 2017

Štěpánka je dívka s mentálním postižením při základní diagnóze Morbus Down. v kombinaci s dalším zdravotním znevýhodněním (Hypotyreóza, lehká nedoslýchavost. Její chování je infantilní. Trivium nemá osvojeno).

Dle zprávy má být dívka vzdělávána dle individuálního vzdělávacího plánu (dále jen IVP) vypracovaného podle Rámcového vzdělávacího programu pro obor vzdělávání Základní škola speciální (dále jen RVP ZŠ), díl II.

Ze zprávy z komplexního vyšetření z roku 2017 ve speciálně-pedagogickém centru (dále jen SPC) je zřejmé, že dívka je v evidenci mnoha specialistů (neurolog, endokrinolog, psycholog, kardiolog, hematolog, foniatr, ortoped, logoped, oční lékař...). Intelektové schopnosti toho času byly globálně na hranici středně těžké mentální retardace a těžké mentální retardace (dle v té době platné klasifikace dle MKN-10).

Z vyšetření je patrné, že dívka navazuje kontakt bez obtíží. Je přátelská a usměvavá, pracuje ochotně pod přímým vedením. Její pozornost je skoro po celou dobu návštěvy velmi dobrá, ke konci sezení je znát již větší či menší únava. Štěpánka má problémy s orientací v sobě samé, v prostoru a čase (nezná svojí adresu bydliště, věk, neví, který je den, měsíc...).

Z řečové složky je zřejmé, že má velmi malou slovní zásobu. Řeč je silně dyslalická, místy jí není rozumět, odpovědi jsou převážně jednoslabičné. Při zadání jednoduchých úkolů bylo zřejmé, že jim Štěpánka rozumí, naopak složitější úkoly nechápe. Neumí zopakovat větu, pouze slovo, které se nachází na jejím konci.

V hrubé i jemné motorice je méně obratná. Vedoucí ruka je pravá, ale při činnostech ruce střídá. Navlékání korálků jí činí problémy. Při kresbě postavy je její kresba atypická, Horní oblouk je doplněný systémem kratších čar, kdy specifikuje řasy, hlavu, břicho a ruce. Zvládá napodobit jen některá písmena, a to hůlkovým písmem. Jedná se o písmena T, A, E, M. Slova není schopna opsat.

Štěpánka při vyšetření nerozpozná geometrické tvary (zaměňuje je) a při vkládání do výřezů používá metodu pokus-omyl. Barvy umí přiřadit, ale pokud je má podat, neumí je identifikovat. Umí poznat některá domácí zvířata, předměty denní potřeby, u kterých umí říct, k čemu jsou používány, popíše části těla.

Množstevní představu nemá vytvořenou, neumí spočítat předměty a ani přečíst napsané číslice, číselnou řadu nevytvoří, početní příklady nevypočítá. V tomto čase probíhá nácvik čtení samohlásek a vybraných souhlásek, které nejsou dostatečně zafixované, slabiku složit neumí.

4.3.2 Vývoj žákyně s integrovaným vzděláváním v průběhu školní docházky na 2. stupni Základní školy v Nedvědicích

Před nástupem dívky do školy, musela ředitelka základní školy zažádat na Krajském úřadě v Brně o zřízení funkce asistenta pedagoga, a to podle §16, Školského zákona 561/2004 Sb. Této žádosti bylo vyhověno a personální (pedagogická) podpora asistenta pedagoga činila 40 hodin týdně. Asistentka pedagoga (dále jen AP) měla zejména za úkol přípravu pracovních listů do všech předmětů, přípravu pracovních listů na rozvoj slovní zásoby a pomůcek potřebných ke vzdělávání žákyně, dopomoc při vzdělávání i při plnění zadaných úkolů učitelem. Důležité ale bylo, aby se Štěpánka do školy těšila, socializovala se mezi své vrstevníky a naučila se zvládat sebeobslužné činnosti.

Dále bylo nutné vytvořit nový IVP (matka podala žádost o umožnění vzdělávání podle IVP) podle doporučení SPC a informací, které škole poskytla škola, ze které Štěpánka přecházela na druhý stupeň. Tento plán byl na konci každého roku vyhodnocován a společně se zprávou o pokrocích žákyně zasílán na SPC. (viz příloha č. 2)

Individuální vzdělávací plán byl zaměřen na rozvoj komunikačních, poznávacích, logických a grafických dovedností žákyně, a také na podporu zvládnutí hygienických a sebeobslužných činností.

Dívka byla zařazena do třídy, kde byl nižší počet žáků. Třída měla lavice uspořádány do tvaru písmene U, kdy Štěpánčino stálé pracovní místo bylo umístěno uprostřed. Tak byla zajištěna nejen dobrá spolupráce mezi AP a učiteli, ale i lepší kontakt se samotnou žákyní. Vprostřed třídy byl umístěn koberec, vzadu pak relaxační koutek. Ten se stával místem, kde děti, společně se Štěpánkou, trávily nejvíce času o přestávkách. Spolužáci dívku velice dobře přijali mezi sebe a stala se rovnocenným členem jejich party. Vzhledem k tomu, že měla Štěpánka jiný rozvrh než její spolužáci, na některé hodiny odcházela ze třídy pryč do kabinetu třídní učitelky, kde měla také svojí lavici a mohla se tak plnohodnotně vzdělávat.

Štěpánka ke svému vzdělávání využívala učebnice pro základní školy speciální, ve kterých museli pedagogové začínat znovu od začátku, protože Štěpánka vše naučené rychle zapomněla. To vedlo ke zjištění, že se učení muselo neustále důsledně opakovat a procvičovat. Důležité bylo využívání názorných učebních pomůcek a pracovních listů, které vytvořila asistentka pedagoga (viz příloha č. 3), kdy si Štěpánka mohla vše osahat nebo vizuálně představit. Při plnění cílů vzdělávání bylo zohledňováno pomalé tempo žákyně, krátkodobá pozornost, limitovaná psychická práce schopnost, výkyvy v práci.

Štěpánčin individuální plán pro všechny školní roky obsahoval tyto předměty, podle nichž byla realizována výuka:

- řečová výchova,
- rozumová výchova,
- smyslová výchova,
- výtvarná výchova,
- pracovní činnosti,
- hudební výchova,
- zdravotní tělesná výchova,
- pohybová výchova.

Obsahová dotace na vzdělávání Štěpánky byla 21 hodin podle příslušného Rámcového učebního plánu, uvedeného v RVP ZŠS, II. díl. (viz příloha č. 4)

Při vypuknutí pandemie Covid 19 se Štěpánka vzdělávala pomocí on-line výuky a to každý den 2. vyučovací hodiny. Důležité pro ni bylo, že se alespoň přes počítač mohla vidět se svými kamarády a zároveň nedošlo k zapomnění probraného učiva.

Vyučovací předměty

Vyučující se snažili, aby výuka byla pro Štěpánku pestrá a zajímavá. Spolu s ostatními spolužáky navštěvovala různá divadelní představení, výstavy, spolupracovala na projektu

Zdravá škola (vaříme zdravě), společně s paní učitelkou a asistentkou navštívila Základní školu speciální v Havlíčkově Brodě.

Hodnocení v pololetí a na konci roku bylo slovní (viz příloha č. 5), na základě podané žádosti od matky. Přesto však Štěpánka měla motivační notýsek, kam dostávala jedničky, z kterých měla radost.

Řečová výchova

Řečová výchova byla pro Štěpánku velmi důležitá. Úvod hodiny byl vždy věnován přípravným cvičením, mezi něž můžeme zařadit oromotoriku rtů a jazyka, dechová a fonační cvičení.

Oromotorika rtů je soubor pohybů, které provádějí rty při mluvení, jídle a dalších činnostech. Je důležitá pro správnou výslovnost hlásek, žvýkání a polykání.

Oromotorika jazyka se týká pohybů a koordinace jazyka, které jsou nezbytné pro správnou artikulaci slov a tvorbu zvuků při mluvení. Správná oromotorika jazyka je zásadní pro rozvoj řeči a komunikace.

Při dechovém cvičení se paní učitelka zaměřovala na práci s dechem, při které využívala různé předměty např. peříčka, papírky, větrník, foukačky, brčka. Když skončila tato část, vedla Štěpánka spontánní rozhovor, kdy vyprávěla, co dělala předešlý den, když přišla domů. Tato aktivita jí velmi bavila a vždy se na ni velmi těšila.

Důležitou součástí hodin řečové výchovy byl rozvoj slovní zásoby. K tomu byly využívány různé obrázky, nebo publikace Šimonovi pracovní listy na různé téma, jako jídlo, les, ovoce, zelenina, u lékaře, popis pokoje... Štěpánka si obrázky vždy prohlédla a poté je popisovala. Vždy bylo dbáno na správnou výslovnost.

Do hodin byla zařazována grafomotorická cvičení. Štěpánka si vždy před cvičením procvičila ruce krouživými pohyby od zápěstí po rameno. Cviky, kterým se věnoval pracovní list, si nejdříve procvičila na tabuli.

Nedílnou součástí výuky byla také básnička s pohybem, kdy se nenásilnou formou Štěpánka naučila koordinovat řeč a jazyk. Básničky s pohybem Štěpánku bavily a učila se je s velkou radostí.

Vhodné bylo každotýdenní zařazení komunikačního kruhu, kdy si společně se svými spolužáky sdělovali zážitky, pocity i dojmy.

Velkou nevýhodou bylo, že Štěpánka nenavštěvovala logopedickou ambulanci a s maminkou doma neprocvičovala.

Rozumová výchova

Rozumová výchova je soubor aktivit, které mají za cíl rozvíjet rozumové schopnosti člověka. Zahrnuje rozvoj kognitivních procesů, jako je myšlení, učení, paměť a vnímání. Jejím cílem je, aby člověk byl schopen samostatně a kriticky myslet, učit se nové věci, pamatovat si důležité informace a vnímat svět kolem sebe. (RVP ZŠS, II. díl.)

V rozumové výchově se Štěpánka učila pojmenovávat své tělo. K tomu využívala pomůcky, jako je dřevěné puzzle. Ze začátku uměla pojmenovat pouze hlavu, nohy, ruce, krk, řasy, vlasy. Postupně uměla říct, kde se nachází i další části těla koleno, záda, popsat obličej, i to, kde se nachází loket.

Jedním z hlavních témat byl tematický celek rodina, a aby Štěpánka znala své jméno, bydliště a hlavně jména svých nejbližších. To bylo potřeba neustále opakovat. Velkým pokrokem bylo, když přijela návštěva pracovníků SPC a Štěpánka se při podání ruky sama představila a poté představila jménem svojí paní učitelku a paní asistentku. Postupně začala znát jména i dalších pracovníků školy, kteří se podíleli na jejím vzdělávání.

V rozumové výchově se Štěpánka učila psát hůlkovým písmem. Ze začátku bylo potřeba nacvičit správné psaní tvarů písmen. K tomu bylo využíváno, plastelíny, kdy písmenko prvně bylo vymodelováno a Štěpánka si jej mohla osahat, psaní do mouky či rýže, stavění písmenka z drobných materiálů. Poté se přešlo na samotné psaní písmene. Štěpánka se naučila během docházky psát podle diktátu písmena a opsat slabiky i celá slova.

To samé zvládla i v psaní číslic 1 až 6. Uměla spočítat prvky v daném oboru i jednoduché příklady. V osvojování probíraného učiva bylo ale důležité opakování.

Štěpánka se také naučila číst slova po slabikách. Bohužel sice přečetla slovo, ale již si ho neuměla spojit s reálným předmětem. Čtení se také muselo neustále opakovat a procvičovat, jinak docházelo k rychlému zapomínání.

Barvy se Štěpánka učí s asociací a vizuální oporou (např. černá jako čert, žlutá jako sluníčko, červená jako pusinka, modrá jako obloha, zelená jako travička). Ke konci 11. ročníku uměla rozeznat barvy – černá, červená, žlutá, zelená, modrá, hnědá, bílá, růžová, oranžová, fialová, šedá.)

Největší problémy Štěpánka měla s pochopením pojmu – nahoře, dole, první, poslední, před, za, nyní, zítra.

Smyslová výchova

Smyslová výchova patří do vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět. Zahrnuje rozvoj smyslů, jako je zrak, sluch, hmat, čich a chuť. Zde paní učitelka používala nádoby s různým druhem koření, ke kterému si Štěpánka mohla přičichnout. Nedílnou součástí v těchto hodinách byla aromaterapie, která byla používána tedy, kdy Štěpánka relaxovala, byla ve stresu či měla špatnou náladu.

Při rozvíjení sluchu byly využívány nahrávky s různými zvuky, zvukové pexeso. Štěpánka se je snažila poznat a poté je napodobit. Z počátku to pro ni bylo velmi těžké. Rozpoznala pouze kočku a psa, protože tato zvířátka měla doma. Později uměla rozeznat běžné zvuky z jejího okolí (např. zvuk auta, tikot hodin, hlasy některých domácích zvířat).

V hodinách často byly využívány Kimovy hry a pomůcky např. přiřazení stínu k obrázku.

Samozřejmostí byl nácvik sebeoblužných a činnosti a hygienických návyků.

Výtvarná výchova

Výtvarná výchova patřila mezi oblíbené Štěpánčiny předměty. Ráda malovala vodovými barvami a temperami. V této hodině bylo využíváno i netradičních technik, např. kaširování, otiskování, malování temperami pomocí prstů, roztírání plastelíny na papír.

Štěpánka zde mohla rozvíjet svojí fantazii a představivost. Na jejím obrázku vždy byla maminka a jejich králík.

Pracovní výchova

V pracovní výchově využívali učitelé stavebnice pro rozvoj. Štěpánka se zde učila stříhat a pracovat s různými druhy materiálu. Nejvíce se těšila na Vánoce, kdy společně s dětmi zdobila třídu, chodila péct cukroví a připravovala se na Ježíška.

Štěpánka se také starala o květiny ve třídě. Jejím úkolem bylo je každý týden zalít.

V pracovní výchově se také Štěpánka vydávala na drobné nákupy. Z počátku se jednalo pouze o to, aby podle pokynů dávala věci do košíku, postupem si sama u obslužného

pultu dokázala sama říct, co potřebuje, poté přišlo na řadu placení. Zde ale byl problém, protože se nezvládla naučit rozeznat hodnotu peněz.

Hudební výchova

Tento předmět patřil mezi Štěpánčiny nejoblíbenější předměty. Ze sdělení Matky bylo zřejmé, že Štěpánka ráda zpívá. Její oblíbenou skupinou byla skupina Kabát, kdy znala zpaměti téměř každou jejich skladbu.

V hudební výchově se učila zpívat písničky, jako Pec nám spadla, Skákal pes, holka modrooká. Každý rok se se svojí třídou zúčastnila vánočního vystoupení pro školu a veřejnost. Největším úspěchem bylo, naučení se písni od Karla Gotta – Už z hor zní zvon.

V hudební výchově byla rozvíjena i rytmická složka, kdy bylo využíván Orffův instrumentář či hra na tělo.

Zdravotní tělesná výchova

Zdravotní tělesná výchova sloužila Štěpánce k tomu, aby si uměla uvědomit své pocity při cvičení. Cviky byly zaměřené na dechová cvičení a koordinaci pohybů.

Zde se paní učitelka s paní asistentkou snažily o rozvoj jemné a hrubé motoriky (např. korálků, nabarvených těstovin, nastříhaných brček na šňůrku).

V hodinách zdravotní tělesné výchovy a pohybové výchovy Štěpánka navštěvovala každý rok plavecký kurz. Štěpánka umí plavat bez kruhu a uplave i větší vzdálenost.

Pohybová výchova

Tento předmět byl především směřován na venkovní aktivity, kdy Štěpánka chodila za příznivého počasí na vycházky do přírody. Pokud bylo nevlídné počasí, chodila s dětmi hrát různé míčové hry. Učila se chytat míč, cvičila na žínkách i žebřinách. To mělo vést ke zlepšení fyzické zdatnosti. Protože se Štěpánka při delším cvičení zadýchávala, bylo nutné volit cviky s ohledem na její zdravotní stav. Cvičení probíhalo vždy za pomoci paní asistentky.

Nejvíce se jí v těchto hodinách líbil tanec na moderní hudbu, který byl pro ni zároveň i relaxací a uvolněním.

Komunikace s matkou

Komunikace s matkou probíhala vždy na dobré úrovni. Každé ráno proběhlo Štěpánky paní asistentce, kdy si vždy řekly, jak probíhalo ráno, či zda se něco nestalo předešlý den, co by mohlo ovlivnit chování dívky.

To samé probíhalo, když byla dívka předávána po výuce. Jako doplněk sloužil i komunikační deníček, kam paní asistentka Štěpánce zapisovala domácí úkoly i to, co bylo potřeba procvičit.

Matka docházela na pravidelné konzultace s třídní učitelkou, které se konaly každého čtvrt roku v rámci třídních schůzek. Pokud bylo potřeba, vždy bylo možné se domluvit na méně závažných věcech po telefonu nebo na individuální schůzce.

4.4 Rozhovory s ředitelkou školy, třídní učitelkou (speciální pedagožkou) a asistentkou pedagoga

Jako výzkumnou metodu rozhovoru jsem zvolila polostrukturovaný rozhovor, kdy jsem měla předem připravené otázky, které mi vybraní respondenti zodpověděli.

Rozhovor s ředitelkou školy jsem vedla v její kanceláři, kdy mi zodpověděla všechny mé připravené otázky, Rozhovor byl neformální a já jsem se mohla na spoustu věcí doptat.

S třídní učitelkou, která i v současné době je speciální pedagožkou na Základní škole v Nedvědicích, jsem rozhovor vedla v jejím kabinetě, kde probíhala individuální výuka Štěpánky (např. v řečové výchově). Rozhovor byl veden v příjemné atmosféře, kdy mi paní učitelka zodpovídala předem připravené i doplňující otázky. Rozhovor s třídní učitelkou jsem vedla několikrát, a to vždy na aktuální téma.

Rozhovor s asistentkou pedagoga jsem vedla v kavárně po její pracovní době. S integrovanou žákyní má velmi blízký vztah. Setkává se s ní nejen ve škole, ale i mimo ní. Společně tak tráví volný čas při aktivitách, ze kterých má Štěpánka spoustu zážitků. Z celého rozhovoru jsem měla dobrý pocit. Je vidět, že dívka i matka paní asistence důvěřuje. To je důležité proto, aby se dívka cítila ve škole bezpečně.

Každému respondentovi jsem položila několik otázek, které jsem si nezapisovala, ale pořizovala jsem si s jejich souhlasem nahrávky. Ty mi sloužily k lepšímu přepisu odpovědí.

Celý přepsaný rozhovor jsem jim pak dala přečíst a schválit jeho konečnou podobu (viz příloha č. 6).

5. Závěry šetření

Hlavním cílem této práce bylo, pomocí kvalitativního výzkumu zjistit, zda je vhodná integrace dívky s Downovým syndromem do školy běžného typu. Konkrétně jsem tuto studii vykonávala na Základní škole v Nedvědici, kde byla integrována žákyně s Downovým syndromem na druhém stupni. Abych došla k objektivním závěrům šetření, bylo nutné splnit jednotlivé dílčí cíle, které jsem si stanovila. Mezi tyto cíle jsem zařadila prozkoumání prostředí školy, kterou v rámci integrace začala dívka s Downovým syndromem navštěvovat. Dále jsem prostudovala dokumenty, které mi poskytla výchovná poradkyně a matka dívky. Jednalo se o lékařskou dokumentaci, doporučení školského poradenského zařízení, individuální vzdělávací plány, slovní hodnocení.

Nejdůležitějším dílčím cílem bylo setkávání s integrovanou žákyní v hodinách i mimo ně. V hodinách jsem mohla vidět spolupráci asistenta pedagoga a učitele, o přestávkách jsem pak mohla pozorovat, jak se k integrované žákyni chovali její spolužáci.

Důležitou součástí mého výzkumu byly rozhovory, které jsem vedla s pracovníky školy. Konkrétně s ředitelkou školy, třídní učitelkou a asistentkou pedagoga. Rozhovory mi ukázaly náhled pedagogických pracovníků, kteří pracují na tom, aby integrace u nich na škole fungovala.

Dílčí cíl: Prozkoumat a popsat prostředí školy, kde byla dívka s Downovým syndromem integrována

Dívka s diagnózou Downův syndrom, se jako první s tímto zdravotním znevýhodněním na této škole vzdělávala. Integrace na této škole je běžná, ale s tímto druhem postižení se pracovníci na této škole nesešli. Proto byla potřeba, aby se pedagogové začali v této problematice vzdělávat. Velkou výhodou bylo, že paní učitelka, do jejíž třídy měla Štěpánka zařazena, měla vystudovanou speciální pedagogiku se zaměřením na psychopedii. Dalším krokem, který byl pro přijetí žákyně důležitý, bylo nalezení asistenta pedagoga, který se na tuto pozici bude hodit. Měl splňovat požadavky spojené se vzděláním, ochotou vzdělávat se v dané problematice a empatický, což se bezesporu povedlo.

Velmi pozitivní byl pro žákyni pocit bezpečí, který získala díky učitelům a svým spolužákům, dále pak prostředí, které ji podněcovalo k dobrým výkonům.

Důležitou součástí vzdělávání byla dobrá spolupráce s odborníky ze speciálně pedagogického centra a s matkou žákyně.

Škola také zajistila žákyni dostatečné množství pomůcek a učebnic, které byly vhodné pro její vzdělávání. Některé pomůcky škola zakoupila ze svých prostředků, jiné vytvořila asistentka pedagoga.

Velmi kladně na žákyni působilo navštěvování různých výstav či divadelních představení. Byla tak začleňována mezi intaktní jedince nenásilnou formou.

Dílčí cíl: Analyzovat dokumenty poskytnuté matkou a výchovným poradcem

Průběh těhotenství a porodu matky a diagnóza dívky (Downův syndrom) byly zjištěny na základě odborných dokumentů, které mi poskytla matka. Z jiných záznamů pak bylo možné zjistit, jak se dívka vyvíjela v raném věku. Mohla jsem také nahlédnout do zpráv od odborných lékařů např. od neurologa, hematologa či foniatra.

Ze školní dokumentace jsem mohla analyzovat doporučení školského poradenského zařízení a individuální vzdělávací plány, které byly vytvořené podle RVP po základní školy speciální, díl II. Ze zpráv bylo patrné, že dívčiny intelektové schopnosti jsou v pásmu středně těžkém mentálním postižením a těžkém postižení. Práceschopnost psychická a pozornost má dívka krátkodobou. Nejvýrazněji se projevilo opoždění v expresivní složce řeči a jemné motorice. Trivium zůstává neosvojené.

Na základě doporučení ŠPZ pak byl dívce přiřazen asistent pedagoga v rozsahu 40 hodin týdně.

Analýzou všech dokumentů jsem si mohla ověřit, že limity žákyně jsou v souladu uvedených ve zprávě ze speciálně-pedagogického centra. Individuální vzdělávací plán byl sestaven tak, aby rozvíjel potenciál dané žákyně a byl v souladu s doporučením ŠPZ. To jsem si mohla v praxi ověřit ve spolupráci speciálního pedagoga.

Dílčí cíl: Zjistit náplň hodin integrované žákyně

Pro integraci dítěte je důležité, aby všichni, kdo jej vzdělávají, byli vzájemně sešraní a uměli si předávat nutné informace. Ve třídě, ve které byla žákyně integrována, bylo 16 dětí. Na jejich vzdělávání se podíleli 3 paní učitelky (třídní paní učitelka, paní ředitelka (hodiny

matematiky, výtvarné výchovy a pracovní výchovy, paní učitelka, která vyučovala intaktní žáky tělesnou výchovu) a asistentka pedagoga.

Pro výzkum bylo důležité navštěvovat hodiny, kdy bylo možné vidět spolupráci žákyň s paní učitelkou, paní asistentkou a se spolužáky, dále pak spolupráci paní učitelky a paní asistentky. Tím, že se rozvrh Štěpánky lišil od hodin svých spolužáků, bylo logické, že některé hodiny bude trávit mimo třídu (zejména řečovou výchovu). Hodiny řečové výchovy byly věnovány prohlubování slovní zásoby a správné výslovnosti slov. Velký klad byl v procvičování motoriky mluvidel. Vodné bylo zařazování popisu obrázků, kdy mohl vyučující propojovat i věci, které se naučila v jiných předmětech. Hodiny smyslové výchovy byly zaměřeny na rozvoj smyslů – chuť, čich, sluch, hmat, zrak. Pro tuto příležitost byl v areálu školy vybudován smyslový chodník, který slouží nejen Štěpánce, ale i ostatním dětem. Důležitý, pro budoucí život Štěpánky, byl v těchto hodinách nácvik sebeobslužných dovedností. Zahrnoval např. zapínání zipu na oblečení, nákup potravin, orientace v prostředí školy, osobní hygienu. Rozumová výchova slouží k rozvoji rozumových schopností jedince. V těchto hodinách se jednalo o nácvik psaní hůlkovým písmem (psací podobu písmen Štěpánka nezvládala) a číslic, nácvik čtení, procvičování barev, pojmenovávání částí těla apod. Zde bylo velice důležité opakovat každou hodinu, aby naučené učivo žákyň nezapomněla.

Hodiny výtvarné, pracovní a hudební výchovy byly hodiny odpočinkové, zde byl kladen důraz na rozvoj kreativity a fantazie žákyň. Hodiny hudební výchovy byly pro Štěpánku neoblíbenější. Měla ráda hudbu. Ráda zpívala a hrála na hudební nástroje.

To, že se výuka žákyň probíhala společně ve třídě s jejími intaktními spolužáky, nemělo to žádný negativní vliv na jejich vzdělávání. V každé hodině bylo dbáno na individuální přístup k žákyňi a k porozumění probíraného učiva.

Dílčí cíl: Zjistit názory pedagogických pracovníků na integraci

Pro zjištění názoru na integraci pedagogických pracovníků byl použit polostrukturovaný rozhovor. Rozhovory jsem vedla na konci celého šetření s asistentkou pedagoga, která byla přidělena k žákyňi, třídní učitelkou a zároveň speciální pedagožkou a ředitelkou školy. Každá z účastnic rozhovoru vidí pozitivum na vzdělávání integrace žákyň s Downovým syndromem na jejich škole. Jako největší pozitivum považují přístup spolužáků ke Štěpánce a hlavně velký přínos v její socializaci ve společnosti.

Z rozhovoru s třídní učitelkou o tom, zda bylo pro ni těžké mít žákyni s Downovým syndromem ve třídě, vyplývá, že: „Bylo to to nejjednodušší rozhodnutí. Žákyně byla od prvopočátku naše „sluníčko“. Vždy usměvavá a s dobrou náladou.“

Co je ale důležité pro to, aby integrace dítěte s Downovým syndromem, popisuje ředitelka školy: „... je to o přístupu, jsme těmto dětem otevřeni, je to o komunikaci s pedagogy a mít spolehlivého a zkušeného asistenta pedagoga a důležitá je komunikace s rodiči.“

Celkově z rozhovorů všech zúčastněných vyplývá, že se škola k integraci žákyně s takovýmto druhem postižením staví kladně. Důležité, ale je, aby byl zajištěný kvalitní tým lidí, kteří spolu vzájemně spolupracují na vzdělávání žákyně.

Hlavní cíl: Zjistit, zda je integrace vhodná pro žákyni s Downovým syndromem do běžné základní školy či nikoliv

Celá práce se věnuje a popisuje integraci žákyně s do běžné základní školy. Hlavním a zároveň důležitým kritériem pro výběr školy bylo pro matku to, že se škola nachází v místě jejich bydliště. Díky přístupu ředitelky školy, třídní učitelky a asistentky pedagoga se žákyni podařilo žákyni začlenit do kolektivu třídy, který jí bral jako svojí součást a také jako rovnocenného partnera. Individuální přístup měl dobrý vliv na vzdělávání dívky a k jejímu rozvoji. Díky nápodobě od svých spolužáků, si Štěpánka upevňuje sociální návyky. Díky kladnému přístupu asistentky pedagoga, Štěpánka navštěvovala obchody, divadelní představení, různé výstavy.

Při výuce byla důležitá spolupráce asistentky pedagoga a vyučujícího. Díky přípravám, vypracovaným pracovním listům a pomůckám, bylo vzdělávání pestřejší, v některých případech i snazší. Velice podstatná byla komunikace s matkou, která probíhala vždy, když dovedla Štěpánku do školy, či při jejím odchodu.

Důležitá byla domácí příprava do školy. Ne vždy byla dobrá a to se projevovalo na znalostech a dovednostech žákyně. Důležité pro ni bylo neustálé opakování naučeného, jinak vše mělo sestupnou tendenci.

Při pandemii, která proběhla ve školním roce 2019/2020, se Štěpánka vzdělávala jako ostatní děti na distanční výuce, a to přes platformu Microsoft Teams. Výuka byla zaměřena především na řečovou, smyslovou a rozumovou výchovu. Na domácí výuku byly Štěpánce

kopírovány pracovní listy, vytvořené paní asistentkou. Propojení výuky s ostatními dětmi v této době, mělo kladný vliv psychickou stránku Štěpánky.

Škola celkově pomáhala socializaci žákyně a k novým znalostem a vědomostem. K velkému posunu došlo v sebeobslužných činnostech, rozvoji jemné a hrubé motoriky.

6. Závěr

Integrace dítěte s Downovým syndromem na základní škole je komplexní proces, který vyžaduje spolupráci všech zúčastněných stran. Rodiče, dítě, učitelé, speciální pedagogové, asistenti pedagoga a další odborníci musí společně pracovat na tom, aby byla integrace úspěšná.

Z výsledků výzkumu vyplývá, že integrace žákyně s Downovým syndromem do základní školy má řadu pozitivních dopadů. Děti, které mají diagnózu Downův syndrom, mají větší šanci na úspěšné vzdělávání, na rozvoj svých schopností a dovedností, a na vytvoření pozitivních sociálních vztahů.

Pro úspěšnou integraci dítěte s Downovým syndromem je důležité, aby škola byla na integraci připravena. To znamená, že škola musí mít vypracovaný plán integrace, který by měl zahrnovat oblasti jako je příprava prostředí, pedagogického sboru a v neposlední řadě i to, aby na integraci mezi intaktní děti bylo připravené samotné dítě.

Pokud škola tyto podmínky splní, je větší pravděpodobnost, že integrace bude více než úspěšná.

Je důležité si uvědomit, že každá osoba s mentálním postižením je jedinečná a má své vlastní potřeby a schopnosti. Inkluzivní přístup ve společnosti, který zdůrazňuje porozumění, respekt a pokoru, je klíčový pro zlepšení kvality života lidí s mentálním postižením. Programy vzdělávání, terapie a podpora od rodiny a komunity mohou hrát klíčovou roli v poskytování optimální péče a příležitosti pro tyto jednotlivce.

Závěrem lze říci, že integrace dětí s Downovým syndromem do základní školy je žádoucí a přínosná. Integrace dětí s postižením do běžného vzdělávání je důležitým krokem k vytvoření společnosti, která je inkluzivní a respektuje všechny své členy.

Seznam literatury a dalších použitých zdrojů

BAZALOVÁ, Barbora, 2023. *Psychopedie*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-3725-1.

BENDOVIÁ, Petra a Pavel ZIKL, 2011. *Dítě s mentálním postižením ve škole*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3854-3.

HENDL, Jan, 2005. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-040-2.

KOZÁKOVÁ, Zdeňka, 2005. *Psychopedie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 80-244-0991-7.

KROUPOVÁ, Kateřina a kol., 2016. *Slovník speciálněpedagogické terminologie*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5264-8.

MÍŠOVIČ, Ján, 2019. *Kvalitativní výzkum se zaměřením na polostrukturovaný rozhovor*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 978-80-7419-285-2.

PIPEKOVÁ, Jarmila, 2006. *Osoby s mentálním postižením ve světle současných edukativních trendů*. Brno: MSD, spol. ISBN 80-86633-40-3.

REICHEL, Jiří, 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3006-6.

SELIKOWITZ, Mark, 2005. *Downův syndrom*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-973-9.

SLOWÍK, Josef, 2022. *Inkluzivní speciální pedagogika*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-3010-8.

ŠKODA, Jiří a Slavomil FISCHER, 2008. *Speciální pedagogika: Edukace a rozvoj osob se somatickým, psychickým a sociálním znevýhodněním*. Praha: Triton. ISBN 978-80-7387-014-0.

ŠVARCOVÁ, Iva, 2011. *Mentální retardace*. Vydání čtvrté, přepracované. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-889-0.

VALENTA, Milan a kol., 2014. *Přehled speciální pedagogiky*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0602-6.

VALENTA, Milan, Jan MICHALÍK a Martin LEČBYCH a kol., 2018. *Mentální postižení*. 2. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-0378-2.

VALENTA, Milan a Oldřich MÜLLER, 2013. *Psychopedie: teoretické základy a metodika*. 5. aktualizované a rozšířené vydání. Parta. ISBN 978-80-7320-187-6.

VEJROSTA, Petr a kol., 2002. *Škola v Nedvědici, Základní škola v Nedvědici*, Vyšlo u příležitosti školních oslav. ISBN není uvedeno

VÍTKOVÁ, Marie, ed., 2004. *Integrativní speciální pedagogika: Integrace školní a sociální*. 2. rozšířené a přepracované vydání. Brno: Paido. ISBN 80-7315-071-9.

Internetové zdroje

About Down Syndrome, 2023. National Down syndrome society [online]. [cit. 2023-10-15]. Dostupné z: https://ndss.org/about#p_336

ČESKÁ REPUBLIKA, 1992. Listina základních práv a svobod. In: Sbíрка zákonů [online]. 1/1993 [cit. 2023-10-25]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>

ČESKÁ REPUBLIKA, 2016. Vyhláška 27/2016 Sb.: Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. In: Sbíрка zákonů [online]. 10/2016 [cit. 2023-10-25]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-27>

ČESKÁ REPUBLIKA, 2004. Zákon 561/2004 Sb.: Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: Sbíрка zákonů [online]. 190/2004 [cit. 2023-10-25]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

ČESKÁ REPUBLIKA, 2005. Vyhláška 72/2016 Sb.: Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. In: Sbíрка zákonů [online]. 20/2005 [cit. 2023-10-25]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-72>

10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN-10), 2021. Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR [online]. [cit. 2023-10-15]. Dostupné z: <https://www.uzis.cz/index.php?pg=registry-sber-dat--klasifikace--mezinarodni-klasifikace->

nemoci-mkn-10 (<https://www.marchofdimes.org/find-support/topics/planning-baby/down-syndrome>)

Down syndrome, 2023. March of Dimes [online]. [cit. 2023-10-15]. Dostupné z: <https://www.marchofdimes.org/find-support/topics/planning-baby/down-syndrome>

ICD-11 for Mortality and Morbidity Statistics, 2021. World Health Organization [online]. [cit. 2023-10-15]. Dostupné z: <https://icd.who.int/browse11/l-m/en#/http%3a%2f%2fid.who.int%2fid%2fentity%2f334423054>

Legislativní rámec vzdělávání žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami, 2023. Šance dětem [online]. 2011-2023 [cit. 2023-10-24]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/legislativni-ramec-vzdelavani-zaku-studentu-se-specialnimi-vzdelavacimi-potrebami>

Principy inkluzivního vzdělávání, 2021. Inkluzivní škola.cz [online]. [cit. 2023-10-22]. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/principy-inkluzivniho-vzdelavani>

RVP SV - Rámcové vzdělávací programy pro speciální vzdělávání, 2022. Edu.cz [online]. [cit. 2023-11-17]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-pro-specialni-vzdelavani/>

Seznam použitých zkratek

AP	Asistent/ka pedagoga
IVP	Individuální vzdělávací plán
GDPR	General Data Protection Regulation - Obecné nařízení o ochraně osobních údajů
RVP ZŠS	Rámcový vzdělávací program základní školy speciální
SPC	Speciálně pedagogické centrum

Seznam příloh

Příloha č. 1	Záznamový arch – pozorování žákyně v hodinách
Příloha č. 2	Individuální vzdělávací plán
Příloha č. 3	Vypracované pracovní listy vytvořené asistentkou pedagoga
Příloha č. 4	Rámcový učební plán (RVP ZŠS)
Příloha č. 5	Slovní hodnocení na konci školního roku
Příloha č. 6	Rozhovor s ředitelkou školy, třídní učitelkou a asistentkou pedagoga
Příloha č. 7	Rozvrhy hodin v jednotlivých ročnících
Příloha č. 8	Ukázka učebnic a pomůcek
Příloha č. 9	Kresba postavy

Přílohy

Příloha č. 1 Záznamový arch – pozorování žákyně v hodinách

Záznamový arch pozorování k bakalářské práci č. 25	
datum:	11.09.2018
vyučující:	Mgr. Eva Šimečková
vyučovací hodina:	4. + 5. vyučovací hodina
počet žáků ve třídě:	15

asistentka pedagoga přítomna:	ano
téma hodiny:	Kočka
používané pomůcky:	- tvrdý papír A4, nůžky, lepidlo, látka, tužka, pastelky, šablona kočky
použité metody:	- práce s textem - kniha Pejsek a kočička - vysvětlování - vysvětlení práce - praktická část - samotná tvorba kočky - sebehodnocení
poznámky:	- AP pomáhá Štěpánce obkreslit kočku - ta posléze vystřihuje sama - špatný úchop nůžek - AP pomáhá při vystřižení ocásku - AP chodí i mezi ostatními dětmi, pomáhá kde je potřeba - Štěpánka tak pracuje sama - výběr látky nechán na Štěpánce - látku pomáhá stříhat AP - žáci chodící kolem Štěpánky ji chválí a obdivují její dílo - vyučující obchází děti a každému poskytne radu, Štěpánku pochválí - Štěpánce paní učitelka pomáhá správně uchopit nůžky, ukazuje, jak má lepit látku - dívka se jde podívat na ostatní děti, všechny pohládí po hlavě, usměje se na ně - všechny děti jí úsměv oplácí a prohazují s ní pár slov - při malování obličeje kočky se AP ptá Štěpánky, která popisuje svůj obličej - AP ukazuje Štěpánce kočku na obrázku, na kterém si ukazují, kde kočka má oči, uši, čumáček, pusu a vousky - Štěpánka se dívá na kočku a maluje oči, nos, pusku a "vlásky" - AP jí upozorňuje na chybějící vousky - Štěpánka jde svůj výtvar ukázat vyučující, která jí do motivačního deníčku zapisuje 1, dívka všem známku ukazuje, je šťastná

(autor fotografie – Hana Bublánová)

Příloha č. 2 Individuální vzdělávací plán

Podklad k vyhodnocení naplňování IVP za školní rok 2020/2021 základní vzdělávání

Jméno a příjmení dítěte	██████████
Datum narození	██████
Bydliště	████████████████████
Doručovací adresa	████████████████████
Škola	Základní a Mateřská škola Nedvědice, okres Brno – venkov, příspěvková organizace
Třída, ročník, rok školní docházky	třída pátá, ročník 9. devátý
Vzdělávací program	RVP ZŠS – díl II.

Poslední vyšetření proběhlo dne	23.6.2021		
Návrh poskytování podpůrných opatření	od 1. 9. 2019		do 31. 8. 2021
Poskytování podpůrných opatření bude zahájeno od	od 1. 9. 2021		

Hodnocení priorit vzdělávání a dalšího rozvoje žáka (cíle IVP)	Žákyně mírně pokročila: - v rozvoji komunikačních dovedností - v rozvoji sociálních dovedností - v rozvoji samostatnosti a sebeobsluhy - v rozvoji grafomotorických dovedností - v rozvoji čtenářských dovedností - v rozvoji matematických představ a dovedností - v rozvoji sociálních vztahů se spolužáky

Předměty, jejichž výuka je realizována podle IVP	Řečová výchova	Výtvarná výchova	Zdravotní tělesná výchova
	Rozumová výchova	Pracovní činnosti	Pohybová výchova
	Smyslová výchova	Hudební výchova	

Hodnocení využívání podpůrných opatření (zda byla PO využívána, zda byla efektivní)	
Metody výuky (pedagogické postupy)	Metody výuky (pedagogické postupy) stanovené v IVP odpovídají speciálním vzdělávacím potřebám žáka a byly pro žáka efektivní. - metody slovní (vyprávění, rozhovor) - metody písemných prací (písemná cvičení) - metody práce s učebnicí a knihou - metody názorně-demonstrační (předvádění a pozorování, práce s obrazem) - metody dovednostně praktické (napodobování, manipulování, vytváření dovedností, produkční metody) - metody praktické (návčik pohybových a pracovních dovedností, pracovní činnosti, grafické

1

	a výtvarné činnosti)
Úprava očekávaných výstupů vzdělávání	Žákyně splnila pouze částečně: očekávané výstupy stanovené dle RVP ZŠS – díl II
Organizace výuky	Organizace výuky stanovená v IVP odpovídá speciálním vzdělávacím potřebám žáka a je pro žáka efektivní (<i>individuální výuka</i>).
Způsob zadávání a plnění úkolů	Způsob zadávání a plnění úkolů uvedený v IVP odpovídá speciálním vzdělávacím potřebám žáka a je pro žáka efektivní. (<i>plnění dovedností a znalostí písemnou a ústní formou</i>)
Způsob ověřování vědomostí a dovedností	Způsob ověřování vědomostí a dovedností stanovený v IVP odpovídá speciálním vzdělávacím potřebám žáka a je pro žáka efektivní (<i>ověřování znalostí a dovedností písemnou a ústní formou</i>)
Hodnocení žáka	Způsob hodnocení žáka stanovený v IVP odpovídá speciálním vzdělávacím potřebám žáka a je pro žáka efektivní. (<i>hodnocení žáka probíhá motivačně a slovně</i>)
Pomůcky a učební materiály	Využívané pomůcky a učební materiály stanovené v IVP odpovídají speciálním vzdělávacím potřebám žáka a jsou pro výuku žáka efektivní (<i>tablet, puzzle lidské tělo, geometrické tvary, obrazy domácích zvířat, slabikář, pracovní listy vytvořené AP</i>)
Hodnocení personálního zajištění průběhu vzdělávání (asistent pedagoga, další pedagogický pracovník)	Žák pracuje ve škole s podporou: asistenta pedagoga (1,00) Toto personální zajištění odpovídá speciálním vzdělávacím potřebám žáka a je pro žáka efektivní.
Hodnocení spolupráce se zákonnými zástupci žáka	Spolupráce se zákonnými zástupci žáka je na výborné úrovni (každodenní konzultace s matkou – osobní i telefonický kontakt).
Hodnocení dohody mezi žákem a vyučujícím	Dohoda nebyla uzavřena.

Datum: 30. 6. 2021

.....
Jméno a příjmení asistenta pedagoga

Iva Sýsová
.....
Jméno a příjmení třídního učitele

.....
Jméno a příjmení zákonného zástupce

Příloha č. 3 Vypracované pracovní listy vytvořené asistentkou pedagoga

NELA JELA AUTEM. Táta má lano. Máma se polila.
Musí pít pomalu. Malá Ema má málo vaty. Tula je tu.
Na poli máme mísu. OTA VOLÁ: MÁME MÍSU U
POLE! MÁMA MÁ MASO. Maso solí. Je tu i Jula? Ne,
Jula je malá. MILÁ MÁMO, JANA JELA SAMA! Tula
je malý pes. VÉNA NEJÍ MASO. Máme nové síto. TETA
MÁ LOPATU. Jéje, to je vana! VANA JE U TOPENÍ.
Pepa jí víno. MÁMA MI POSÍLÁ PUSU. To je lupa. Jája
lupu nemá. Ona je sama. NÁNA MÁ NOVINY. JÉJÉ,
TO JE TULA! VOLÁ ELA. Tula je malý pes. JELEN SE
PASE. Véna nepije. Polil se. JULA JÁSÁ.

K k k k k k k k k k k k k k k k k k
 D d d d d d d d d d d d d d d d d d
 J j j j j j j j j j j j j j j j j j
 P p p p p p p p p p p p p p p p p p
 O o o o o o o o o o o o o o o o o o
 Š š š š š š š š š š š š š š š š š
 V v v v v v v v v v v v v v v v v v

MĀMA MĀ MASO. MĀ MĀ MĀ MASO.

EMA JE MALĀ. EMA JE MALĀ.

KDO TO JE? KDO TO JE KDO TO JE

Příloha č. 4 Rámcový učební plán (RVP ZŠS)

11. Rámcový učební plán

Vzdělávací oblasti	Vzdělávací obory	1. – 10. ročník
		Počet hodin týdně
		Minimální časová dotace
Člověk a komunikace	Rozumová výchova	30
	Řečová výchova	20
Člověk a jeho svět	Smyslová výchova	40
Umění a kultura	Hudební výchova	10
	Výtvarná výchova	10
Člověk a zdraví	Pohybová výchova	20
	Zdravotní tělesná výchova nebo Rehabilitační tělesná výchova	40
Člověk a svět práce	Pracovní výchova	20
Disponibilní časová dotace		20
Celková povinná týdenní časová dotace		210

11.1 Poznámky k rámcovému učebnímu plánu

Rámcový učební plán (dále RUP) pro základní vzdělávání žáků s těžkým mentálním postižením, souběžným postižením více vadami a autismem v základní škole speciální stanovuje závazně:

- začlenění vzdělávacích oblastí a vzdělávacích oborů do základního vzdělávání
- minimální časovou dotaci pro jednotlivé vzdělávací oblasti v průběhu základního vzdělávání
- disponibilní časovou dotaci
- celkovou povinnou týdenní časovou dotaci v 1. až 10. ročníku základního vzdělávání
- poznámky ke vzdělávacím oblastem (vzdělávacím oborům) v RUP

Celková povinná časová dotace je stanovena pro vzdělávání žáků s těžkým mentálním postižením a souběžným postižením více vadami v 1. až 10. ročníku ZŠS na **210 hodin**. Celková povinná časová dotace uvedena v RUP představuje povinnou týdenní časovou dotaci celkem ve všech ročnících základního vzdělávání.

Týdenní časová dotace může být upravena podle individuálních potřeb a zdravotního stavu žáků.

V učebním plánu ŠVP a při realizaci výuky musí být dodrženy podmínky:

- nesmí být překročena celková povinná časová dotace (210 hodin)

Příloha č. 5 Slovní hodnocení na konci školního roku

Milá [REDAKCE],

končí Tvůj desátý rok na naší škole. A do rukou se Ti dostává další vysvědčení. V tomto pololetí byl velkým zážitkem výuka plavecký výcvik, kam jsi dojížděla pravidelně a bylo vidět, že Tě plavání moc baví a že si ho užíváš každým dnem víc a víc. Plavání je Tvým velkým koníčkem a určitě se mu věnuj i nadále. Stále pracuješ dle svých možností na plný plyn. Tvoje obdivuhodná stále dobrá nálada a chuť něco nového poznat Tě doprovázela každý den ve škole a napomáhala k tomu, aby Tě práce více bavila. Tento školní rok byl ve znamení opakování a upevnění již naučeného.

Školní kolektiv, který jsi navštěvovala byl pro tebe od září nový, i přes počáteční nejistotu ses s novými kamarády spřátelila a chodila jsi za nimi ráda. I tento školní rok jsi byla pod svou známou paní učitelkou jenom v nové třídě. I přesto je to takový mezník, se kterým ses musela seznámit. Často byl Tvým „partákem“ v učení spolužák [REDAKCE], kterého sis oblíbila ze všech nejvíce.

Jako každý rok i tento nebyl výjimkou a Tvé dny začínaly předmětem Řečová výchova a stále zůstává tvým velmi oblíbeným. Po příchodu do školy se stále zvládáš sama převléci a přezout se do školní obuvi, se všemi se pozdravíš a ještě než zazvoní, máš umyté ruce a jsi vzorně nachystaná na vyučovací hodinu. S paní asistentkou začíná Tvůj den spontánním jednoduchým rozhovorem, kde si povídáte o předešlém dni, jídle, počasí, venkovních aktivitách. Zvládáš různá dechová a fonační cvičení, cviky mluvidel, neustále procvičujeteš oromotoriku rtů a jazyka a nacvičujeteš správné dýchání a držení těla. Za pomoci obrázků a paní asistentky rozvíjíš svoji slovní zásobu. Když se soustředíš, je Ti lépe rozumět. V tomto pololetí sis osvojila slovní zásobu v okruhu: sport, lesní zvířata, jaro, Velikonoce, léto, prázdniny, dovolená, povolání a mnoho dalších.

V rozumové výchově s dopomocí názoru dokážeš radit obrázky dle posloupnosti, předměty skládáš dle velikosti, vytváříš asociace, uvolňuješ ruku a především čteš a píšeš. Mimo jiné čteš také pomocí sociálního čtení či globální metodou čtení. Tvé čtení je třeba neustále procvičovat, nejlépe každý den. Zaobírala ses manipulačními činnostmi a časovými úseky. Úkoly zvládáš lépe, když se soustředíš, máš k dispozici více času a nic Tě neruší. Ale i přesto učivo zvládáš s menšími či většími rezervami. Zvládáš pojmenovat a ukazovat na části svého těla, dokážeš se představit, znáš své bydliště a mluvíš o své rodině. Stále se Ti daří orientovat se na řádku a číst i psát vybraná písmena a číslice. V druhém pololetí jsou to čísla 0 – 5 a písmenka š, d, p, m, l, v, t, s, o, i, a, e, n, z, y, k. Tuto znalost si upevňuješ opakovaným čtením a psaním slabik, krátkých slov a diktátů písmen. Při psaní se Ti někdy daří mít správný úchop psacího náčiní. Zvládáš bez vizuální pomůcky diktát písmen a číslic a snažíš se psát také slabiky a krátká slova. Číslice k počtu se Ti daří přiřazovat s menšími obtížemi. S dopomocí zvládáš radit dějové obrázky, ale obrázek i posloupnost popisuješ již zcela samostatně. A tvůj podpis stále zdobí každý pracovní list.

Předmět smyslová výchova, kde rozvíjíš své smysly a vnímání, byl pro Tebe i tento rok také velmi oblíbený. Velmi dobře využíváš své zrakové vnímání k rozlišování tvarů a výrazných předmětů, jejich třídění Ti ovšem ještě dělá menší problémy. Ráda pracuješ s obrázky, za pomoci kterých s částečnou dopomocí rozeznáváš reálné předměty od vyobrazených, rozdíl mezi nimi. Pojmenuješ velmi dobře to, co je vyobrazené na obrázku. Zapojila ses do kolektivu nové třídy a dokonce si pamatuješ jména i jiných spolužáků ze školy. Poznáš osoby ze svého blízkého okolí a pamatuješ si jejich jména, a také to v praxi využíváš. Rozeznáváš hlasy a zvuky zvířat a vše dokážeš propojit i s obrázkem. Největší rezervy máš stále v rozpoznání směrů a prostoru, tam je třeba zapracovat nejvíce. Sebeobsluha Ti nečiní větší problémy a hmatem a čichem umíš za dopomocí rozeznat známé předměty a vůně.

Skvělým odpočinkem je pro Tebe výtvarná výchova, kde pracuješ s nadšením a velkým zaujetím. Využíváš své znalosti barev, které umíš s dopomocí názornosti pojmenovat čím dál lépe (sluníčko – žlutá, pusa – červená, obloha – modrá, tráva – zelená, čokoláda – hnědá, myš - šedá, švestka - fialová, čert - černá, sníh – bílá, růžová - prase) a z různých materiálů a nástrojů tvoříš svoje výrobky. Práci plníš vždy za pomoci paní asistentky či paní učitelky. Zkoušíš pro svou práci uplatňovat vlastní fantazii, ale potřebuješ se v tom ještě zlepšit. Procvičuješ správný úchop tužky a výtvarného náčiní a uvolňuješ si zápěstí i ramenní kloub pomocí různých cviků, práci v krupici, fazolích, skládáním tvarů z kaštanů apod. Po tomto rozcvičení se Ti lépe pracuje. Vykreslování obrázku dle instrukcí či předlohy Ti nečiní velké problémy, když jsi pečlivá, nepřetahuješ. Ve vystřihování se musíš ještě polepšit.

K hudební výchově máš stále velmi kladný vztah, ráda zpíváš. Zvládáš zpívat jednoduché lidové písně, ale zároveň Ti nedělá problém zazpívat si také píseň moderní. Tvou nejoblíbenější kapelou stále zůstává Kabát a často si jejich písně ráda pobrukuješ, či na ně tancuješ, což bylo vidět na školním karnevalu, kdy jsi tancovala tři hodiny v kuse :-). Seznamuješ se s různými rytmy a využíváš k tomu své tělo i některé z nástrojů Orffova instrumentáře či boomwhackers. Nově ses seznámila také s karaoke. Velmi dobře vnímáš rytmus a radost Ti dělá, když si můžeš na hudební skladbu také zatancovat. Relaxaci u hudby ohodnotíš vždy velkým úsměvem. Hudební výchova Tě baví a na danou práci se dokážeš soustředit. V podstatě rozlišuješ zvuky některých hudebních nástrojů a s pomocí paní asistentky zvládáš i techniku správného dýchání. Správná výslovnost a intonace dopomáhá k tomu, že je Ti lépe rozumět, když se snažíš.

V rámci pracovní výchovy navštěvuješ již několikátým rokem školní kuchyňku, zapojila ses také do projektu „Skutečně zdravá škola“, kde jsme vařili norskou a romskou kuchyni a připravovali zdravé svačinky. Velmi dobře Ti jde běžné stolování, s dopomocí i příprava jednoduchým pokrmů a zvládáš dodržovat zásady hygieny a bezpečnosti. Provádět domácí práce Ti též nečiní větší problémy. A s vervou se do nich pouštíš. Dle pokynů zkoušíš pracovat s jednoduchými stavebnicemi a někdy se Ti daří pracovat dle slovního návodu. Po upozornění si vzorně uklidíš své pracovní místo. Výborně se dovedeš obléci a jsi samostatnější také v pohybu po škole, zároveň ale zapracuj na tom, aby sis dokázala říct o pomoc, pokud ji potřebuješ – pokud potřebuješ zavázat boty, či si zajít na záchod. Cestu najdeš do ředitelny, do třídy, do jídelny, na záchod i do šaten.

V neposlední řadě se také vzděláváš v předmětech zdravotní tělesná a pohybová výchova. Za pomoci paní asistentky a vhodných relaxačních, pohybových a rytmických cvičení rozvíjíš motoriku a celkovou koordinaci těla. Seznamuješ se s vybavením tělocvičny i školního hřiště. Bezpečně zvládáš reagovat na pokyny paní asistentky i učitelů. Do budoucna je ještě třeba zapracovat na tvé kondici, aby i vycházky a chůze v terénu, byly pro Tebe příjemnější.

Milá [REDAKCE], užij si prázdniny a v září opět s úsměvem na tváři.

Příloha č. 6 Rozhovor s ředitelkou školy, třídní učitelkou a asistentkou pedagoga

Rozhovor s ředitelkou školy Mgr. Evou Šimečkovou

1. Jak dlouho jste ředitelkou na této škole?

Na této škole působím již osmým rokem.

2. Působila jste ještě na jiné škole?

Ano, mám za sebou dlouholetou praxi, z toho jsem byla na pozici ředitelky již ve třech školách.

3. Kolik integrovaných dětí se v současné době na Vaší základní škole vzdělává?

V letošním školním roce (2022/2023) 36 dětí

4. Jak byste hodnotila spolupráci rodiči s integrovaných dětí?

Spolupráci s rodiči hodnotím velmi pozitivně, vycházíme rodičům vstříc, maximálně s nimi spolupracujeme.

5. Je podle Vás potřeba, aby k integrovanému dítěti s Downovým syndromem byl přidělen asistent pedagoga na všechny vyučovací hodiny?

Myslím, že v tomto případě je asistent pedagoga velmi vhodnou volbou, aby bylo dosaženo individuálního přístupu a plné podpory žákyně a zároveň i pomoc pedagogovi.

6. Ovlivňuje podle Vás integrace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami nějak ostatní děti, popř. jak?

Ovlivňuje stoprocentně. Někdy v pozitivním smyslu, někdy v negativním. Převažují však pozitiva.

7. Co bylo pro Vás důležité, abyste mohla přijmout na Vaši školu žákyni s Downovým syndromem?

Nebylo potřeba nic, je to o přístupu. Jsme těmto dětem otevřeni, je to o komunikaci s pedagogy a mít spolehlivého a zkušeného asistenta pedagoga a důležitá je komunikace s rodiči.

8. Co si myslíte, že bylo v jejím vzdělávání nejdůležitější?

Osobnost asistenta pedagoga, třídního učitele a jednotlivých spolužáků.

Rozhovor s třídní učitelkou (zároveň speciální pedagožkou) Mgr. Ivou Sýsovou

1. *Jak dlouho působíte na této škole?*

Na této škole působím již osmým rokem.

2. *Jakou školu jste vystudovala?*

Vystudovala jsem Masarykovu univerzitu, pedagogickou fakultu se zaměřením na speciální pedagogiku.

3. *Bylo pro Vás těžké přijmout do třídy integrovanou žákyni s Downovým syndromem?*

Bylo to to nejjednodušší rozhodnutí. Žákyně byla od prvopočátku naše „sluníčko“. Vždy usměvavá a s dobrou náladou.

4. *Myslíte si, že integrace Štěpánky do běžné základní školy, byla dobrou volbou?*

Myslím, že tou nejlepší. Štěpánka zde byla velmi spokojená, každý den se naučila něco nového a i když musela stále opakovat, pořád to dokázala s vervou sobě vlastní.

5. *Myslíte si, že pro Vás, jako speciálního pedagoga, bylo snazší mít dítě s takovýmto znevýhodněním, než pro učitele, který nemá vystudovanou speciální pedagogiku?*

Nemyslím, že je to o vzdělání ale o osobnosti každého učitele.

6. *Myslíte si, že jsou lidé, ať už učitelé nebo rodiče, dostatečně informováni, co je to integrace a inkluze?*

Myslím, že jsou informováni po stránce teoretické, ale praxe je jim již méně známá.

7. *Jak Štěpánku do Vaší třídy přijmuli spolužáci?*

Spolužáci ji přijmuli s velkým nadšením. Zapadla mezi ně od první chvíle.

8. *Měla nějaký vliv na Štěpánčino vzdělávání pandemie Covid 19?*

Covid 19 ovlivnil vzdělávání nás všech. Nicméně se Štěpánkou jsme byli neustále v kontaktu. Probíhala dokonce každodenní online výuka.

9. *Jaké jste používali pomůcky při integraci žákyně?*

Pomůcky, které Štěpánka využívala, byly plně v kompetenci její paní asistentky. Tvořila je pro ni s velkou láskou a podporou. Každý pracovní list a pomůcka byla vytvořena přesně dle potřeb Štěpánky.

10. *Co pozitivního vidíte na integraci Štěpánky ve Vaší třídě?*

Maximální kooperace, skupinová práce, socializace a sebeobsluha. A každý den začínající úsměvem Štěpánky...

Rozhovor s asistentkou pedagoga Leonou Kaňkovou

1. Jak dlouho pracujete jako asistentka pedagoga?

Jako asistent pedagoga pracuji osm let.

2. Co jste udělala pro to, abyste se mohla stát asistentkou pedagoga?

Pokud myslíte vzdělání, dodělala jsem si ke svému vzdělání SEŠ kurz „Pomocný vychovatel“

3. S jakými typy postižení jste se za svou praxi setkala?

Po dobu, co pracuji ve škole, jsem se setkala mimo jiné s postižením Downův syndrom, autismus, autismus s Aspergerovým syndromem, lehké, středně těžké mentální postižení, ADHD

4. Co si myslíte o integraci Štěpánky do běžné základní školy?

Za mě je integrace Štěpánky tou nejlepší volbou. Vyrůstá s maminkou a s babičkou, tatínek jí zemřel. Ani jedna ze zákonných zástupců nemá řidičský průkaz, mohly tedy Štěpánku doprovázet pěšky. Štěpánka se velmi dobře adaptovala na prostřední základní školy, na její učitele, asistenty i spolužáky a další žáky školy. Do školy chodila téměř vždy s dobrou náladou a vždy se sem těšila.

5. Byla jste s diagnózou Štěpánky srozuměna před nástupem do školy?

Ano, všechny dokumenty jsem měla k dispozici před jejím nástupem.

6. Jak se vám s žáky pracuje?

Velmi pěkně. Jsme spolu každý den, máme spolu spíše kamarádský vztah.

7. Kde berete inspiraci pro tvorbu pomůcek?

Snažím se vnímat vše kolem sebe, inspirací mi je internet, knihy, webináře a pomůcky přímo pro práci s těmito dětmi.

8. Jak často jste v kontaktu s matkou Štěpánky?

S matkou jsem v kontaktu denně. Pokud je cokoliv potřeba řešíme to vždy hned telefonicky, dále komunikujeme i mailem.

9. Jaký smysl pro Vás má tato práce?

Tato práce mě plně naplňuje, vidím v ní smysl a naději pro tyto děti.

Příloha č. 7 Rozvrhy hodin v jednotlivých ročnících

	1.	2.	3.	4.	5.
Pondělí	ŘV	ZdrTV	HV	PV	
Úterý	RV	PoV	SV	ZdrTV	
Středa	RV	SV	HV	PoV	
Čtvrtek	RV	SV	PV	ZdrTV	VV
Pátek	ŘV	SV	VV	ZdrTV	

Tab. č. 1 – rozvrh hodin pro školní rok 2017/2018 – 6. ročník

	1.	2.	3.	4.	5.
Pondělí	ŘV	SV	PV	ZdrTV	
Úterý	ŘV	RV	PoV	PV	VV
Středa	ŘV	SV	ZdrTV	HV	
Čtvrtek	ŘV	RV	SV	ZdrTV	
Pátek	ŘV	SV	PoV	ZdrTV	

Tab. č. 2 – rozvrh hodin pro školní rok 2018/2019 – 7. ročník

	1.	2.	3.	4.	5.
Pondělí	ŘV	ZdrTV	SV	PoV	
Úterý	RV	SV	ZdrTV	PV	VV
Středa	ZdrTV	SV	RV	ŘV	
Čtvrtek	ŘV	SV	ZdrTV	HV	
Pátek	ŘV	RV	PoV	PV	

Tab. č. 3 – rozvrh hodin pro školní rok 2019/2020 – 8. ročník

	1.	2.	3.	4.	5.
Pondělí	ŘV	SV	RV	PV	
Úterý	ŘV	SV	RV	VV	
Středa	ŘV	SV	RV	HV	
Čtvrtek	PoV	ZdrTV	ZdrTV	ZdrTV	ZdrTV
	PLAVÁNÍ				
Pátek	ŘV	SV	PoV	PV	

Tab. č. 4 – rozvrh hodin pro školní rok 2019/2020 – 8. ročník – během výuky plavání

	1.	2.	3.	4.	5.
Pondělí	ŘV	PV	RV	ZdrTV	
Úterý	SV	RV	PoV	VV	
Středa	ŘV	POv	SV	ZdrTV	
Čtvrtek	ŘV	SV	RV	ZdrTV	SV
Pátek	ŘV	ZdRTV	PV	HV	

Tab. č. 5 – rozvrh hodin pro školní rok 2020/2021 – 9. ročník

	1.	2.	3.	4.	5.
Pondělí	ŘV	SV	ZdrTV	RV	
Úterý	ŘV	ZdrTV	PoV	PV	HV
Středa	ŘV	SV	RV	ZdrTV	
Čtvrtek	ŘV	SV	ZdrTV	RV	
Pátek	SV	PoV	PV	VV	

Tab. č. 6 – rozvrh hodin pro školní rok 2021/2022 – 10. ročník – 1. rok

	1.	2.	3.	4.	5.
Pondělí	SV	ŘV	ZdrTV	RV	HV
Úterý	ŘV	ZdrTV	PoV	VV	
Středa	SV	ŘV	RV	ZdrTV	
Čtvrtek	PV	SV	ZdrTV	RV	
Pátek	SV	PoV	ŘV	PV	

Tab. č. 7 – rozvrh hodin pro školní rok 2022/2023 – 10. ročník – 2. rok

Použité zkratky v rozvrhu:

HV	Hudební výchova	SV	Smyslová výchova
PoV	Pohybová výchova	VV	Výtvarná výchova
PV	Pracovní výchova	ZdrTV	Zdravotní tělesná výchova
RV	Rozumová výchova		
ŘV	Řečová výchova		

Příloha č. 8 Ukázka učebnic a pomůcek

(autor fotografií – Hana Bublánová)

Příloha č. 9 Kresba postavy

31. října 2018 - postava

KREJBA POSTAVY

13. 10. 2020

01.01.2021, 18.10.2020

W. D. O. M. J.

1.1.2021

